

ÅRSRAPPORT 2016- TUNSBERG BISPEDØMME

Til forside bildet: Foto © Gunnar Berven.

Slaget ved Nesjar er den første nøyaktige daterte hendelsen i norsk historie. Det skjedde palmesøndag 25. mars 1016 ved Mølen og Værvågen utenfor Helgeroa i Brunlanes, Larvik. Slaget ved Nesjar var, ved siden av slaget på Stiklestad, det mest avgjørende øyeblikk i kong Olav Haraldson (den hellige)' s store prosjekt: Kongsmakt og kristning av landet. Dagen ble markert med en stor felleskirkelig gudstjeneste og flere aktiviteter ute på Mølen Palmesøndag 20. mars med 3000 fremmøtte.

"Gjestebud" av Liv Benedicte Nielsen. Foto: KEL

INNHOOLD

Del I: LEDERS BERETNING	s.6
Del II: INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	s.10
Virksomheten og samfunnsoppdraget.....	s.10
Overordnede mål.....	s.11
Oversikt over Tunsberg bispedømme.....	s.11
Samarbeid.....	s.12
Omtale av organisasjonen.....	s.12
Volumtall og nøkkeltall for bispedømmet.....	s. 13
Del III: ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	s.15
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2016.....	s.15
Resultater og måloppnåelse 2016.....	s 16
1. Oppslutning om folkekirken.....	s.18
A. Oppslutning om dåp.....	s.18
B. Oppslutning om gudstjeneste.....	s.19
C. Oppslutning om konfirmasjon.....	s.20
D. Oppslutning om vigsler.....	s.22
E. Oppslutning om gravferd.....	s.24
F. Oppslutning om demokrati.....	s.25
2. Gudstjeneste og kultur.....	s.26
Gudstjenesteliv.....	s.26
B. Kultur.....	s.32
3. Dåp og trosopplæring.....	s.35
4. Kirke og samfunn.....	s.40
Diakoni.....	s.40
Grønne menigheter.....	s. 40
Tilgjengelighet på nett.....	s.41
Misjon.....	s.42
5. Rekruttering og frivillighet.....	s.44
Ressursbruk 2016.....	s.46
Del IV: STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	s.48
Styring og kontroll.....	s.48
Likestilling.....	s.49
HMS/arbeidsmiljø.....	s.51
Fellesføring for 2016: Arbeid med enklere hverdag.....	s.52
Del V: VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	s.54

Del VI: ÅRSREGNSKAP 2016 .....s.55

Tallene for 2016 som fremlegges er hovedsakelig basert på menighetenes innrapportering. Disse er de samme tall som SSB innhenter i sin kirkestatistikk. Alle menigheter har innlevert sin statistikk. I noen tilfeller avviker tallene i rapporten fra de tall som er offentliggjort i *Etatstatistikk 2016*. Grunnen er at noen menigheter ikke hadde innlevert sine tall til den oppgitte frist. Bispedømmet har derfor innhentet disse tallene fra menighetene.

Dåpskjole fra Numedal. Foto: Stina Frøvoll Torgauten

Del I: LEDERS BERETNING

1. Forberedelse og fornyelse

Tunsberg bispedømme har i 2016 i stor grad vært i bevegelse på vei mot et merkeår i kirkens historie. 2017 er året der Den norske kirke blir eget rettssubjekt med tilsvarende virksomhetsoverdragelse av de tilsatte i presteskap og administrasjon. Samtidig er det året for markeringen av 500-årsjubileet for reformasjonens begynnelse og den Lutherske kirkens tilkomst.

Disse to store begivenheter i 2017 har hatt stor innvirkning på virksomheten allerede i 2016. God planlegging og forberedelse er forutsetningen for et godt resultat i en endringsprosess, ved enkeltstående arrangement eller et større prosjekt. 2016 har derfor vært et år fylt med intensivt arbeid og mye planlegging.

Hele 8 medarbeidere fra Tunsberg bispedømmes administrasjon har vært engasjert i arbeidsgrupper og tillitsmannsarbeid, eller vært lånt ut knyttet til arbeidet med virksomhetsoverdragelsen i samarbeid med Departementet og Kirkerådet. Gjennom den nære kontakten vårt bispedømme har hatt med sentralkirkelige myndigheter i samband med virksomhetsoverdragelsen, har man som organisasjon fått økt kompetanse til implementering og overføring av erfaringer og kunnskap til bispedømmets prester og øvrige ansatte i tiden framover. Vi anser det derfor som en riktig satsning av krefter og ressurser når Tunsberg bispedømme har gått så aktivt inn i arbeidet med Prosjekt 2017 og virksomhetsoverdragelsen. Det har på den annen side vært svært tidkrevende og til tider meget belastende for vår organisasjon og spesielt for de medarbeiderne som har utført både sine egne jobboppgaver og samtidig tatt del i kirkens sentrale utfordringer.

Tunsberg bispedømme har organisert det kirkefaglige arbeidet i et tverrfaglig «Menighets- og kirkeforum» under ledelse av kirkefagsjef. Biskopen arbeider nært med disse medarbeiderne i forbindelse med planlegging og gjennomføring av Kirkemøtets og bispedømmets strategiske satsninger. Gjennom året 2016 har forberedelser til markering av reformasjonsjubileet 2017 hatt et hovedfokus, og flere store prosjekter har tatt form. Av disse ønsker vi spesielt å nevne trosopplæringsprosjektet «Luther øre» som har tatt

utgangspunkt i Luthers 95 teser. I samarbeid med fire prosjektmenigheter rettet mot barn og unge i skole- og konfirmantaldre, har man utarbeidet metoder for å levendegjøre reformasjonens innhold i vår tid. Høsten 2016 startet i tillegg alle prestene i bispedømme på en prostivis etterutdanning kalt «Reformasjon nå» som går frem mot sommeren i jubileumsåret.

Samtidig har Tunsberg bispedømme i 2016 i samarbeid med Agder og Telemark bispedømme tatt initiativ til og produsert den store utstillingen «*Sola Gratia – kunst og kirke i 500 år*». Dessuten har vi arbeidet med en bok med samme tittel og tematikk. Tunsbergs rådgiver for menighet og misjon har i 2016 vært prosjektleder for bokutgivelsen «*Renninga i samfunnsveven*» - en bok om hva reformasjonen har betydd for Norge og det norske samfunn. Mye tid og krefter er lagt ned i løpet av 2016 beregnet for gjennomføring og realisering i 2017.

Tunsberg bispedømme har i 2016 arbeidet videre ut fra visjonen til Den norske kirke – «Mer himmel på jord» og med vår egen formulering «Gjestfrihet». Med dette enkle og likevel så innholdsfulle ordet «Gjestfrihet» som overskrift, har bispedømmet i 2016 fokusert på prestetjenesten, arbeidet med å øke gudstjenestedeltakelsen for barn, unge og voksne, og satset på dåp. Gjennom visitaser, tverrfaglig kompetanseutvikling og inspirasjonssamlinger har gjestfrihet som tema, innhold og praksis vært løftet fram av biskop, proster, prester og medarbeidere ved bispedømmekontoret.

I tillegg har overskriften «Gjestfrihet» gitt retning og program for det dialogiske og flerreligiøse møtet vi i mange år har arbeidet med i våre større byer. Drammen og Tønsberg er eksempler på steder der man gjennom lang tid har bygget opp et godt innarbeidet multireligiøst samarbeid i lokalmenighet og i storbyvirkeligheten. Vi har dessuten i vårt langstrakte bispedømme etter hvert fått mye erfaring fra mindre steder der voksne og barn fra en annen kultur og kanskje ofte med annen religiøs bakgrunn, møtes med kirkens og lokalsamfunnets åpenhet og gjestfrihet. Gjestfrihet blir programerklæring både for det lokale menighetsliv og organisasjonslivet i bygda. I 2016 har bispedømmet og menighetene spesielt arbeidet diakonalt for å sette lokalsamfunn og lokalmenigheter i stand til å ta imot grupper av asylsøkere som har kommet til vårt bispedømme i løpet av de siste par år.

2. Måloppnåelse

Vi ser at det foregår et omfangsrikt og variert hverdagsarbeid i våre lokalmenigheter. Dette handler om fortsatt stor oppslutning om folkekirken. Arbeidet gjennom uken vil ofte ikke kunne måles gjennom de statistiske verktøy og metoder vi er vant til å bruke i vår kirkelige målstyring. Når vi kun spør om gudstjenestedeltakelse vil det være av liten betydning for totale forståelse av hverdagskirkens omfang. Dette er det viktig å ha med når vi går videre med vurderingen av hvorvidt vi i Tunsberg bispedømme har lyktes med å nå noen av de målsetninger som er vedtatt og som vi har arbeidet for. I vår tilnærming til tallene fra 2016 har vi lagt vekt på å være både virkelighets- og mulighetsorienterte.

Gudstjenestedeltakelsen på søn- og helligdager har gått ned i 2016 (-4,19 %). Det har også blitt holdt færre gudstjenester på søn- og helligdager (0,37 %) og det gjennomsnittlige gudstjenestefremmøtet har hatt en nedgang på 3,4 personer pr gudstjeneste. I seg selv kan slike tall være uttrykk for naturlige variasjoner og ulike antall søn- og helligdager fra år til år, men sammen med tall fra de 8 siste årene, er dette en stor utfordring for kirken og for Tunsberg bispedømme. Det var 15 914 færre deltakere på våre gudstjenester på søn- og helligdager i 2016 enn i det foregående år. Dette har skjedd selv om bispedømmet og lokalmenighetene har hatt fokus på gudstjenesten, deltakelse, liturgi og kirken som samlingssted. Vi har brukt mye ressurser på å følge opp en satsning fra 2015 med finne fram til vår nåværende gudstjenestes iboende muligheter og potensiale for barn, unge og eldre. Kanskje er det for tidlig å vente positive resultater av en slik bevisstgjøring. Arbeidet fortsetter med uforminsket styrke i årene framover. Tendensen til at gudstjenester på andre dager enn søn- og helligdager øker i Tunsberg bispedømme (+ 10 859 personer), er interessant og noe overraskende. Det gir et positivt måltall i rekken av en del andre negative tall.

Når vi ser tallene fra trosopplæringen for 2016, er det grunn til stor glede over den viktige og omfattende virksomheten vi har på dette området. De statlige tilskuddene til trosopplæring det siste året har sørget for at aldersgruppa 0 – 18 år får et variert tilbud både av breddetiltak og av kontinuerlig trosopplæring over tid. Konfirmantarbeidet med tilhørende leirvirksomhet må også sees i denne sammenhengen.

Tallene fra trosopplæringen i 2016 gir noen viktige signaler om de utfordringer som står foran oss når trosopplæringen nå har blitt innarbeidet i alle menigheter og har funnet sin form. I Tunsberg har oppslutningen om trosopplæringstiltakene gått noe ned. Årsakene kan være mange og komplekse. Kanskje handler det om manglende ressurser etter hvert som kostnadsnivået blir belastende for fellesrådene, kanskje har det med et økende antall aktivitetstilbud generelt og prioritering av tidsbruk blant barn og unge.

Tunsberg bispedømme vil fortsatt ha som mål å styrke kompetansen blant trosopplæringsmedarbeiderne lokalt. Bispedømmet vil også følge tallene og utviklingen på dette feltet med stor oppmerksomhet og sette inn tiltak der det trengs og er mulig.

Tallene på kulturfeltet har de siste årene vært stigende på landsbasis og i Tunsberg bispedømme. Kirken som kulturarena er en bærebjelke i folkekirkens posisjon i samfunnet. Varierte kulturuttrykk åpner opp, inviterer og involverer mange og gir mennesker anledning til å nærme seg kristen tro i dag. 3000 deltakere på økumenisk friluftsgudstjeneste på Mølen i Brunlanes i forbindelse med 1000 års jubileum for slaget ved Nesjar, dåpskjoleutstilling og en rekke konserter og kulturarrangementer er noen av tiltakene på kulturområdet i Tunsberg bispedømme i 2016.

Tunsberg bispedømme er av Departementet pålagt å være arbeidsgiver for den nasjonale gravplassrådgiver. Det er et sterkt økende behov for rådgivning på dette feltet både fra

bispedømmeråd, fylkesmenn, fellestråd og kommuner. I 2016 ble det gjennomført et seminar for rådgivere i bispedømmeråd og for ansatte hos Fylkesmenn. Kurset ble arrangert ved Tunsberg bispedømmekontor med gravplassrådgiver Åse Skrøvset som prosjektleder. Oppslutningen var svært god.

Tunsberg bispedømme og Tunsberg biskop har et svært kompetent og faglig kompletterende prostekollegium som forvalter arbeidsgiveransvaret i forholdet til presteskaper. Med jevnlig prostemøter sammen med biskop og administrasjon, seminardager og samarbeid ved visitaser og samlinger, utgjør våre 10 proster ryggraden i biskopens og rådets ledelse av den utadrettede tjeneste i bispedømmet.

3. Ressurser og prioriteringer

Tunsberg bispedømme fikk i 2016 et lite merforbruk. Dette er en uvant situasjon for bispedømmet. Den økonomiske situasjonen i Tunsberg bispedømme bærer preg av at det ennå er uløste problemstillinger knyttet til finansiering av bopliktens oppheving, prestenes overføring til lønnsstige og innføringen av arbeidstidsavtale med tilleggslønn. Vi rapporterer om den økonomiske situasjon et annet sted i denne årsrapporten. Bispedømmerådet mottar som tidligere nevnt tilskudd for å lønne og drifte den nasjonale gravplassrådgiveren som er tilsatt i Tunsberg bispedømme. I tillegg finansierer vi en betydelig kompetanse- og prosjektvirksomhet med midler fra kirkelige og humanitære fond.

Alt i alt kan Tunsberg bispedømme se tilbake på en svært aktivt år med prestetjeneste og gudstjenester, kulturarrangementer, diakoni, misjon, trosopplæring, rådgivning for kirkehus og gravferd, kompetansesamlinger på ulike felt - og ikke minst med de spennende forsøk man har hatt med utvidet prostivis bispevisitas i soknene over en 14 dagers periode. Denne nye visitasform er testet ut i 4 prostier i 2015 og 2016. Den foreløpige evalueringen har gjennomgående vært positiv. Visitasene har bl.a. vist seg å fungere til inspirasjon og samarbeid i tider med nye utfordringer til kirken så vel lokalt som regionalt.

Tønsberg 01.03.2017

Per Arne Dahl
Biskop

Kjellfred Dekko
Bispedømmerådsleder

Del II: INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Tunsberg bispedømme i Den norske kirke er et av 11 bispedømmer i Norge. Det ble utskilt fra Oslo bispedømme i 1948. Det er det største trossamfunnet i Buskerud og Vestfold, og medlemmene utgjør 69,22 % av den totale befolkningen. Vårt samfunnsoppdrag er å være en folkekirke i samsvar med Grunnlovens § 16.

Bispedømmet var i 2016 underlagt Kulturdepartementet og var i avgrensede saker underlagt Kirkemøtet/Kirkerådet. Bispedømmerådet har 10 medlemmer som sammen med de andre bispedømmerådene utgjør Kirkemøtet. Biskopene utgjør til sammen Bispemøtet.

Myndighet og ansvarsområdet for biskop og bispedømmerådet følger bl.a. av Kirkeloven, Gravferdsloven, Tjenesteordning for biskop, økonomi- og virksomhetssinstruksen og tildelingsbrevet fra Departementet.

Bispedømmet blir ledet av biskopen og bispedømmerådet med felles administrasjon, bispedømmekontoret, i Tønsberg.

Bispedømmerådet

Hovedformålet for bispedømmerådets virke, er etter Kirkeloven beskrevet slik:

«Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet».

Bispedømmerådets oppgaver er særlig knyttet til:

- kirkerettslig forvaltningsmyndighet.
- arbeidsgivermyndighet overfor prester.
- tiltaks-og samarbeidsorgan innen bispedømmet.
- service-og kompetanseorgan overfor menigheter og medlemmer.

Bispedømmerådet fordeler statlige tilskudd til trosopplæring og særskilte stillinger innen kirkelig undervisning og diakoni. Bispedømmerådet kan opprette og nedlegge stillinger innenfor tildelt ressursramme. Bispedømmerådet tilsetter proster, prester i lokalmenighetene og fengselsprester. I tillegg er bispedømmerådet arbeidsgiver for de tilsatte på bispedømmekontoret. Tunsberg bispedømmeråd er også tillagt arbeidet med gravplassrådgivning på nasjonalt plan og er arbeidsgiver for den nasjonale gravplassrådgiveren.

Biskopen

Biskopen har tilsynsmyndigheten for hele den kirkelige virksomheten i bispedømmet, og er arbeidsgiver for prestene og skal ta vare på kirkens lære og kirkens enhet.

Overordnede mål

Bispedømmerådet og biskopen har lagt til grunn de mål og føringer som er gitt av Departementet, Kirkemøtet og Kirkerådet. Det overordnede mål for Tunsberg er å *legge til rette og inspirere menighetene i bispedømmet til å virke «Mer himmel på jord - som menigheter i en bekjennende, åpen, tjenende, misjonerende folkekirke».*

Bispedømmets årsplan for Tunsberg bispedømme, som tar sitt utgangspunkt i gjeldende visjonsdokument for Den norske kirke, ligger også til grunn for virksomhet og aktiviteter.

Bispedømmets viktigste ressurser for å nå hovedmålene er våre ansatte og frivillige medarbeidere. Ut fra dette er det for bispedømmet avgjørende å legge til rette for at prestene og andre vigslede grupper kan utføre sin tjeneste på en god måte. Derfor er kompetanseutvikling og relasjonsbygging prioritert gjennom kursvirksomhet og rådgivning.

Oversikt over Tunsberg bispedømme

Bispedømmet er delt inn i 10 prostier, 35 fellesråd og 111 sokn. Geografisk omfatter dette Buskerud og Vestfold fylker. Antall innbyggere pr 1.1. 2017 var i Vestfold: 247 048 personer, og i Buskerud: 279 714 personer. Antall medlemmer er 359 239.

Antall sokn: 111

Gjennomsnittlig antall kirkemedlemmer pr. sokn: 3236

Gjennomsnittlig antall kirkemedlemmer pr. fellesråd: 10264

Inndeling

Følgende tabell (tabell 1) gir en oversikt over de 10 prostiene, deres navn og geografiske utbredelse slik de var i 2016:

FYLKE	Navn på prosti	Omfatter følgende kommuner
Buskerud	Hallingdal	Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Nes og Ål kommuner
	Kongsberg	Flesberg, Kongsberg, Nore og Uvdal og Rollag kommuner
	Ringerike	Hole og Ringerike kommuner
	Lier	Hurum, Lier og Røyken kommuner
	Eiker	Krødsherad, Modum, Nedre Eiker, Sigdal og Øvre Eiker kommuner
	Drammen	Drammen kommune
Vestfold	Nord-Jarlsberg	Hof, Holmestrand, Horten, Re, Sande og Svelvik kommuner
	Domprostiet	Nøtterøy, Stokke, Tjøme og Tønsberg kommuner
	Sandefjord	Andebu og Sandefjord kommuner
	Larvik	Lardal og Larvik kommuner

Tabell 1: Prostiene med tilhørende kommuner.

Medlemmer

Tabell 2 viser antall sokn, fellesråd, medlemmer i Den norske kirke og den totale befolkningen i bispedømmet:

Prosti	Antall sokn	Antall fellesråd	Medlemmer i Den norske kirke pr. 31.12.2016*	Total befolkning pr 1.1.2017	Kirkemedlemmer i % av befolkningen
Domprostiet	12	4	55 317	81 483**	67,89 %
Larvik prosti	14	2	33 532	46 487	72,13 %
Sandefjord prosti	7	2	35 319	52 068**	67,83 %
Nord-Jarlsberg prosti	15	6	46 745	66 824	69,95 %
Ringerike prosti	11	2	27 004	36 704	73,57 %
Lier prosti	10	3	38 290	57 086	67,07 %
Drammen prosti	8	1	38 503	68 300	56,37 %
Eiker prosti	10	5	44 632	62 628	71,27 %
Kongsberg prosti	13	4	24 424	33 859	72,13 %
Hallingdal prosti	11	6	15 473	20 758	74,54 %
Sum	111	35	359 239	526 197	69,28 %

Tabell 2: Medlemmer i Den norske kirke fordelt pr prosti. * Tallene viser kun medlemmer og inkluderer ikke «tilhørige», dvs barn som ikke er døpt, men hvor en eller begge av foreldrene tilhører DnK. ** Tall hentet fra SSB. Befolkningstallene for Domprostiet og Sandefjord prosti er fra 30.09.2016 (grunnet kommunesammenslåing Sandefjord, Andebu og Stokke kommuner).

Kommentar: Det prostiet som har det lavest andel av medlemmer (56,37%) er Drammen prosti (tilsvarende Drammen kommune). En hovedforklaring er den demografiske sammensetning i kommunen.

Samarbeid

Bispedømmerådet samarbeider nært med de f.t. 111 sokn med tilhørende menighetsråd, samt de 35 kirkelige fellesråd. Der er også nært samarbeid med frivillige, kristelige organisasjoner, og bispedømmerådet har et formelt samarbeid med 6 misjonsorganisasjonene gjennom SMM (Samarbeidsråd menighet og misjon).

Omtale av organisasjonen

Ledelsestruktur og lokalisering

Tunsberg biskop og Tunsberg bispedømmeråd har felles administrasjon lokalisert i Tønsberg by. Bispedømmerådet er tilsettingsorgan og økonomiforvalter. Biskopen leder

prestetjenesten. I Tunsberg bispedømme er det ti prostier som hver for seg er tjenesteområde for prestene. Prestetjenesten ledes av prostene. De øvrige kirkelige ansatte har i hovedsak fellesrådet som arbeidsgiver.

Bemanning

I Tunsberg bispedømme er det ansatt 121 prester og proster i 118,6 årsverk. Ved bispedømmekontoret er det ansatt 17 personer inkludert biskopen. Disse utfører til sammen 16,5 årsverk.

Antallet prester: 121 9 proster* 77 sokneprester 19 kapellaner 4 prostiprester 8 seniorprester 3 spesialprester	Antall diakoner/diakoniarbeidere: 32 15 stillinger med statlig tilskudd. Antall kateketer/ trosopplærere/ menighetspedagoger: 75 i ulike stillingsstørrelser, av disse er 9 kateketstillinger med statlig tilskudd Antall kirkemusikere/kantorer: 94 i ulike stillingsstørrelser
--	--

* I 2016 tilsatte Tunsberg bispedømme ny domprost, vi står derfor oppført med 9 proster i etatstatistikken siden det var vakanse i stillingen på rapporteringstidspunktet.

Volumtall og nøkkeltall for bispedømmet

Tabell 3 viser utvalgte volumtall for bispedømmet 2016. Disse kommenteres i del III.

Volumtall for bispedømmet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antall dåpshandlinger	3628	3544	3381	3317	3039	3083	2848
Antall konfirmerte (deltatt i forbønns-handlingen)	3898	3843	3941	3639	3715	3523	3456
Antall kirkelige vigsler	995	908	935	843	815	802	793
Antall kirkelige gravferder	4061	4051	3849	4012	3953	4016	3856
Antall gudstjenester totalt (søn-helligdager)	4582	4586	4510	4597	4465	4374	4334
Samlet antall gudstjenestedeltakere (søn-helligdager)	428 899	443 995	421 175	415 013	410 806	395 105	379 781
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (søn-helligdager)	94	97	93	90	92	91	88

Tabell 3: Volumtall for bispedømmet 2010-2016.

Tabell 4: Utvalgte tall fra Årsregnskapet:

Nøkkeltall for årsregnskapet	2013	2014	2015	2016
Antall årsverk	137,6	134,4	133,1	135,1
- herav prestedtjeneste	122,0	118,4	116,6 *	118,6 *
Samlet tildeling post 01	96.488.000	99.009.000	101.606.000	105.913.000
Utnyttelsesgrad post 01	102,0 %	101,2 %	102,4 %	101,6 %
Driftsutgifter	98.428.252	100.224.209	103.994.600	107.620.498
Lønnsandel av driftsutgifter	89,1 %	89,1 %	88,4 %	89,8 %
Andel lønn brukt i prestedtjenesten	78,1 %	79,1 %	77,9 %	79,5 %
Lønnsutgifter pr årsverk	637.011	663.917	690.366	715.053

Tabell 4: Utvalgte tall fra Årsregnskapet 2016.

* Tall oppgitt her avviker fra etatsstatistikken som feilaktig har inkludert biskopen i prestedtjenesten.

Kantorvigsling i Heggen kirke. Foto: Bo Mathisen

Del III: ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

SAMLET VURDERING AV RESULTATER; MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Tunsberg bispedømme, i Den norske kirke, sitt samfunnsoppdrag er å være en folkekirke i samsvar med Grunnlovens § 16. Dette skjer gjennom det lokale kirkelige arbeid og ved at bispedømmet målrettet arbeider for å være til for kirkens brukere, dens menigheter, ansatte og frivillige.

Resultatene viser at Den norske Kirke i Tunsberg bispedømme fortsatt fremstår som en landsdekkende, lokalt forankret kirke der 69,22 % av befolkningen finner tilhørighet og en grunnleggende livstolkning gjennom medlemskap i Den norske kirke. Det er allikevel et paradoks hvorfor dette ikke gir seg enda større uttrykk i bruk av tjenestene, ikke minst ved gudstjenestedeltakelse.

Foto © Gunnar Berven.

Gjennom menighetene fremstår kirken fortsatt som en lokalt forankret kirke, som inviterer mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og felleskap. Gjennomsnittlig oppslutning om gudstjenester fordelt på 174 kirker i 111 sokn viser at kirken spiller en betydelig rolle i lokalsamfunnene i Tunsberg. Bispedømmet må likevel se i øynene at resultatene målt i tall ikke er inne i en tilfredsstillende utvikling. Vi må derfor på nytt tenke igjennom om vi bruker vår tid og andre ressurser optimalt. Vi vil peke på noen momenter i kap. V.

Ressursbruk:

Generelt mener vi at ressursene vi har tilgjengelig stort sett brukes på en måte som gir god kirkelig betjening. Likevel er det grunn til stadig å gjennomtenke dette.

Konklusjon:

Sviktende gudstjenester, lavere oppslutning om dåp, vigsel og gravferd, samt utfordringer i trosopplæringen gir oss en indikasjon på at resultatet kunne vært bedre. Samtidig gir dette oss et utgangspunkt for å legge nye strategier i møte med negative trender og til å styrke de områder som er i vekst, slik kan vi fortsatt være del av en landsdekkende bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke, tro mot evangeliets utfordringer.

RESULTATER OG MÅLOPPNÅELSE 2016

Det vil i det følgende bli rapportert på følgende hovedområder:

1. Oppslutning om folkekirken.
2. Gudstjenesteliv.
3. Dåp og trosopplæring.
4. Kirke og samfunn.
5. Rekruttering og frivillighet.

Det rapporteres her på de resultatmål og indikatorer fastsatt i Kulturdepartementets tildelingsbrev 2016 samt de mål, resultatmål og nøkkelindikatorer fastsatt av Kirkerådet for 2016 (KR-sak 42/14).

Hovedmål

Staten skal understøtte Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16

Følgende delmål er utledet av dette hovedmålet:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

For å beskrive resultatene for disse målene brukes de strategiske mål, resultatmål og styringsindikatorer Kirkerådet har fastsatt for perioden 2015-2018, og som er aktuelle for resultatrapportering for 2016. Disse settes opp i tabell 5 på neste side. En indikator på om Staten i 2016 i tilstrekkelig grad understøttet Den norske kirke som en folkekirke, er å måle

oppslutningen om folkekirken. I kapittel 1 omtales derfor oppslutning om folkekirken basert på resultatmål, i kapitlene 2-5 rapporteres det på de ulike resultatmålen fastsatt av Kirkerådet.

Strategisk mål	Resultatmål	Resultatindikatorer	Resultat
Gudstjenestelivet blomstrer.	Oppslutningen om gudstjenestene øker	Gudstjenestedeltakelse	Nedgang fra 2009 på - 14,16 %
	Gudstjenestetilbudet holdes oppe	Gudstjenestefrekvens	Antall: 4334 Snitt : 88,7 deltakere = nedgang fra 2009 på -7,7
	Flere velger kirkelig vigsel	Antall vigslers	739 (nedgang -1 % fra 2015)
	Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe	Antall kirkelige gravferder	83,6%*
	Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk	Antall konserter og kulturarrangementer i kirkene	1035 konserter og 287 kulturarrang.
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenester	Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokale gudstjenester	0
Flere søker dåp og trosopplæring.	Oppslutningen om dåp øker	Andel døpte av tilhørende	Andel på 77 % for alder 1 år (oppgang + 3 % fra 2015)
	Omfanget i trosopplæringstilbudet øker	Gjennomsnittlig timetilbud i menighetene	385 timer i snitt pr. menighet
	Oppslutning om trosopplæringstiltakene øker	Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak	37 % (andel av målgruppene)
	Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe	Konfirmerte av døpte 15-åringer	78 % (nedgang - 3 %)
Folkekirken engasjerer seg i samfunnet.	Flere menigheter utvikler plan for diakoni	Andel menigheter med godkjent plan	63 %
	Kirken blir mer tilgjengelig på Internett	Antall treff på nettsider	11.564 treff (økning + 37%)
	Flere menigheter blir «Grønn menighet»	Antall grønne menigheter	38 (økning + 5,6%)
	Flere menigheter er engasjert for misjon	Antall menigheter med inngått misjonsavtale	90 (med SMM: 77)
Flere får lyst til å jobbe i kirka	Rekutteringen til vigslende stillinger styrkes	Antall vigslinger	11 (7 prester, 3 diakoner og en kateket)
	Flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirka	Antall frivillige	7040 (økning + 414 personer, 6,3 %)

Tabell 5: Kirkerådets resultatmål og indikatorer for 2016 *Tall for antall døde 4 kvartal foreligger ikke tallet er usikkert.

1. OPPSLUTNING OM FOLKEKIRKEN

Hovedmål:

- Staten skal understøtte Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16.

Delmål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Resultatmål:

Oppslutning.

Resultatindikatorer:

- Døpte av tilhørende barn.
- Gudstjenestefrekvens på søn-og helligdager.
- Prosentvis endring i gudstjenestedeltakelse.
- Konfirmerte av døpte 15 åringer.
- Prosentvis endring i antallet kirkelige vigslar.
- Kirkelig gravferder av antall døde.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål delvis oppnådd.
-

A. OPPSLUTNING OM DÅP

Det er innrapportert totalt **2848** dåpshandlinger i 2016. 36 % fant sted utenfor det soknet der de døpte var bosatt. Det representerer en liten økning på +3,3 %.

Resultatmål:

Oppslutningen om dåp øker.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål delvis oppnådd

Antall dåp har de siste årene vist en nedadgående tendens. Fokus på dåp har derfor vært et satningsområde også i 2016. Antall dåp gikk opp i 2015, mens det i 2016 falt igjen. Dåpstallene er særlig viktige for Den norske kirke både rent teologisk, mennesker blir døpt inn i Jesu Kristi Kirke, men også det at dåpen er grunnlag for medlemskap. Noen har stilt spørsmål ved om denne nedgangen er reell og pekt på selve registreringen. Prosten i Eiker sier: «Det har vært stor usikkerhet på kirkekontorene ved overgang til e-kirkebok. Det er en prosedyre der registreringer skal bekreftes i ettertid. Det har det vært syndet mye mot.»

Tabell 6 under og påfølgende graf illustrerer utviklingen over tid:

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
3864	3899	3784	3628	3493	3381	3332	3017	3096	2848

Tabell 6. De faktiske tall, antall døpte i Tunsberg bispedømme 2007-2015. Tallene for 2016 baserer seg på de tall som menighetene har ført i elektronisk kirkebok i løpet av 2016. Tallene ble hentet ut 15.1.2016.

Tabell 7 nedenfor viser årets resultat i *andel av døpte tilhørige*, 1-10 år, basert på tall fra medlemsregisteret i Dnk og presentert i Etatsstatistikk 2016. Tabell 7 viser også de samme tall for året 2015. Det er særlig andel døpte i aldersgruppen 1 år som vil være en indikator på hvorvidt andelen av døpte til medlemmer og tilhørige har gått opp eller ned i 2016. Dette skyldes at det er en rekke usikre variabler som gjør at døpte 0 år er lite egnet. Mange av dem som ble født i kalenderåret 2016 vil for eksempel ikke bli døpt før i 2017.

Andel døpte av tilhørige 2015-2016											
	0-år	1-år	2-år	3-år	4-år	5-år	6-år	7-år	8-år	9-år	10-år
2015	51 %	74 %	75 %	77%	78 %	78 %	83 %	81 %	81%	84 %	86%
2016	56 %	77 %	76 %	77%	78 %	79 %	80 %	84 %	82%	82 %	84%

Tabell 7: Andel av døpte av tilhørige, 1-10 år for 2015 og 2016. Kilde: Medlemsregisteret Dnk, Etatsstatistikk 2015 og 2016.

Resultat i tabellen viser at andel av døpte 1-åringer har gått opp 3 prosentpoeng fra 2015. Utviklingen i de laveste aldersgruppene kan tyde på at andelen av våre medlemmer som velger dåp er noe stigende.

Det henvises videre til kapittel 3. *Dåp og trosopplæring* s. 35 for nærmere beskrivelse og vurdering av resultat.

B. OPPSLUTNING OM GUDSTJENESTE

Resultatmål:

Oppslutningen om gudstjenestene øker.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål delvis oppnådd

Antallet gudstjenester søn-og helligdager i 2016 var totalt 4334. Tallene innrapportert fra menighetene viser et snitt på gudstjenestedeltakelse i 2016 på 88 deltakere pr. gudstjeneste. Dette tilsvarer en nedgang fra 2015 på 3 personer i snitt pr. gudstjeneste.

Sammenligner en antallet gudstjenestedeltakere fra 2009 med årets resultat viser det en nedgang over tid på vel 10 %. Dette tilsvarer 46 715 deltakere. Vi viser til kap 2. *Gudstjeneste og kultur* nedenfor, s. 26 for en nærmere beskrivelse av resultat og vurdering av disse.

C. OPPSLUTNING OM KONFIRMASJON

Resultatmål:

Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

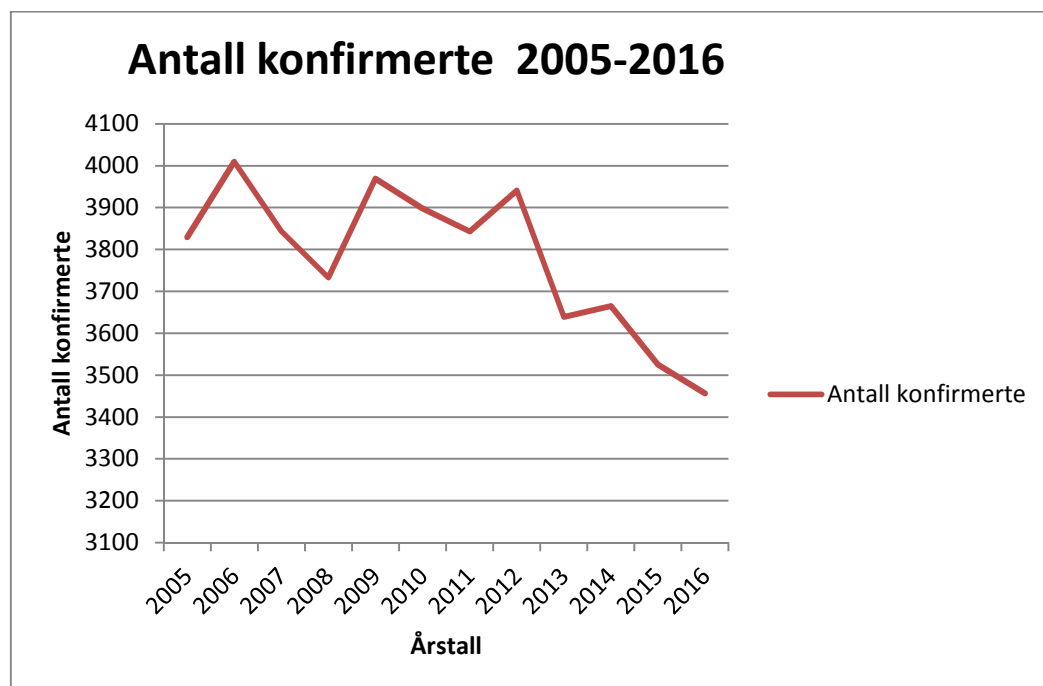
- Mål delvis oppnådd.

Totalt 3456 personer ble konfirmert i Tunsberg i 2016. Antallet er det minste som er registrert siden 2005 (se tabell 8). Samtidig tilsvarer dette antallet 78 % prosent av døpte 15-åringer samme år. Tabell 8 nedenfor viser de faktiske tall for antallet konfirmanter fra 2005 og til 2016:

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
3829	4010	3844	3733	3969	3898	3843	3941	3639	3715	3525	3456

Tabell 8: Faktiske tall antall konfirmanter 2005-2016, Tunsberg bispedømme.

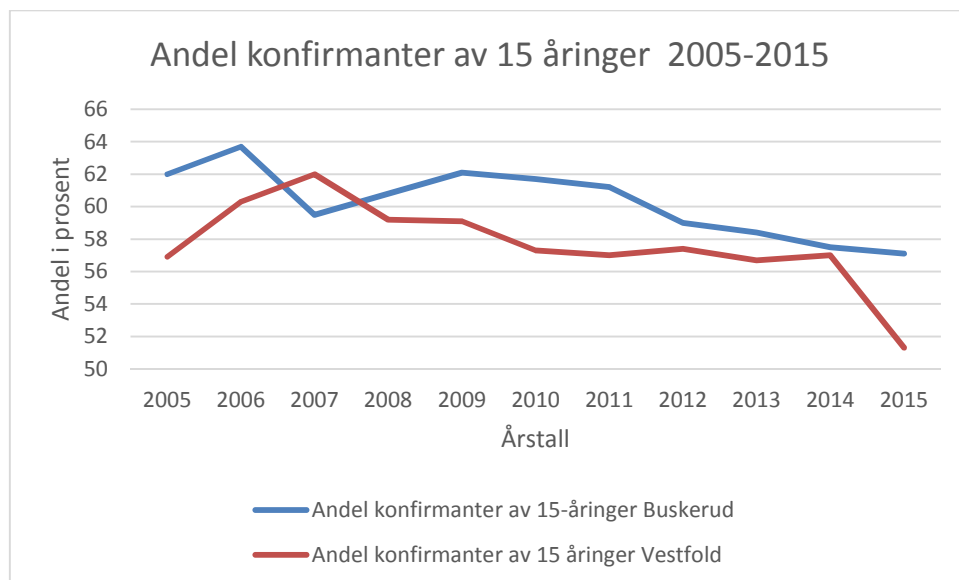
En grafisk fremstilling av de samme tall :

Grafen og tabellen ovenfor viser endringer i antallet konfirmanter over tid. Antallet konfirmanter har blitt redusert med -356 siden 2005. Resultatet i 2015 viste en liten nedgang i antall konfirmanter, den samme tendens gjelder for 2016. Disse tallene vil påvirkes av de enkelte års fødselskull, men tendensen over tid viser en nedgang. Spør vi etter hvor stor andel av alle 15 åringer i befolkningen som valgte kirkelig konfirmasjon foreligger tall bare

for perioden 2005-2015 (2016-tall forelå ikke når rapporten ble skrevet. Disse publiseres på et senere tidspunkt av SSB). Grafen nedenfor viser en liknende nedadgående tendens. Den tidligere registrerte ulikheten mellom Buskerud og Vestfold synes igjen å bli forsterket.

Tabellen neden for viser andel konfirmanter prosentvis av 15-åringer totalt 2005-2015, sett fylkesvis.

	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Buskerud	62,0 %	59,5 %	62,1 %	61,7%	61,2%	59%	58,4%	57,5 %	57,1 %
Vestfold	56,9 %	62,0 %	59,1 %	57,3%	57 %	57,4%	56,7%	57,0 %	51,3 %

Tabell 9: Andel konfirmanter av antall konfirmanter i befolkningen 2005-2015, fylkesvis.

Vurdering: Oppslutning om konfirmasjon går noe ned. Det sendes informasjon ut til aldersgruppen både fra sentralt og lokalt hold, og konfirmasjon er noe «alle vet om», slik at her er det neppe mangel på informasjon som er årsaken. Nedgangen er svak, men det gir oss en påminning om å jobbe strategisk for at ungdommer skal melde seg på konfirmantundervisningen, og at den har et godt innhold og gode rammer. Det synes å være en økt grad av aksept å ikke bli konfirmert i det hele tatt. De store forventninger, som stilles til feiringen ift. kostnad, kan også føre til at man ikke melder seg til konfirmasjon. Når det er sagt viser evaluering blant konfirmanter høy grad av trivsel og stor sett fornøyde konfirmanter. Det vil vi fortsette å fokusere på.

Kongsberg	Drammen	Ringerike	Hallingdal	Eiker	Lier	Nord-Jarlsberg	Domprostiet	Sandefjord	Larvik
275	317	201	1780	549	390	419	513	363	329

Tabell 10: Antall konfirmanter 2016, fordelt prostivis Tunsberg bispedømme.

Det ble avholdt 292 *konfirmasjonsgudstjenester* i 2016 (280 i 2015) i Tunsberg bispedømme. Disse gudstjenestene er ikke overraskende blant de best besøkte. Mange menigheter bestreber seg på at det skal være plass nok til alle i de berørte familier på disse gudstjenestene. Totalt 74 237 personer (i 2015: 71 710 personer) totalt deltok på konfirmasjonsgudstjenester i 2016. Det gir et snitt på 254 personer pr. gudstjeneste (256 personer i 2015) .

D. OPPSLUTNING OM VIGSLER

Resultatmål:

Flere velger kirkelig vigsel.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål er ikke oppnådd

Det har totalt funnet sted 2171 vigslar i 2016, av disse var 793 kirkelige. Antallet kirkelige vigslar er tilnærmet likt med året før (17 færre inngåtte vigslar). Det vi imidlertid ser er at andelen kirkelige vigslar av det totale antall viser en nedadgående trend. Den prostovise andelen er nå på 36,5 % av alle inngåtte ekteskap. Økt informasjon og tilgjengelighet er en strategi for å søke å øke antall kirkelige vigslar.

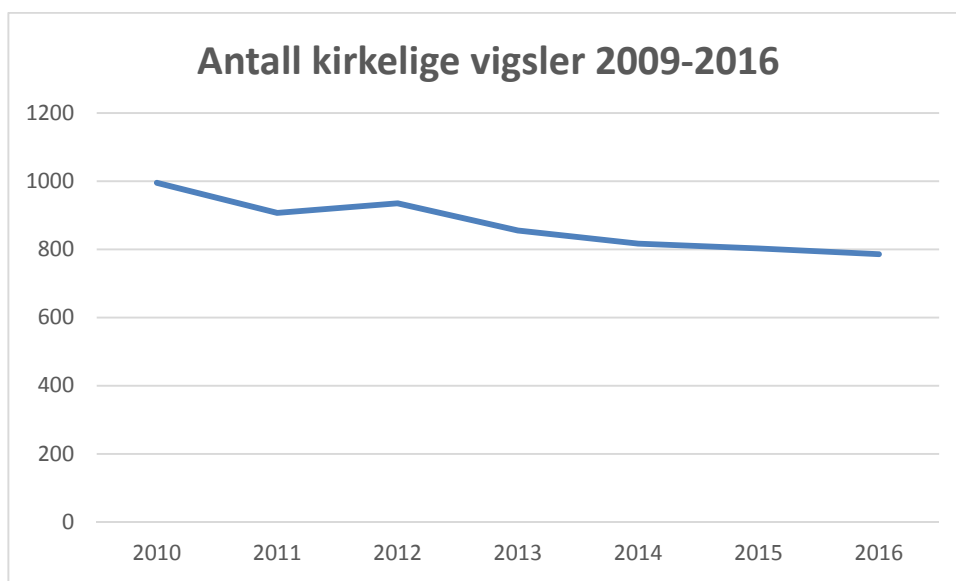
Tabell 11 viser de faktiske tall for kirkelige vigslar i Tunsberg i perioden 2010-2016:

Vigslar 2009 - 2014	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kirkelig vigsel Tunsberg	995	907	935	855	817	803	793
Inngått ekteskap Tunsberg	2201	2186	2239	2135	2129	2142	2171
Prosentvis oppslutning	45,2	41,5	41,8	40,0	38,4	37,5	36,5

Tabell 11: Faktiske tall for kirkelige vigslar i Tunsberg 2009-2016.

En grafisk fremstilling av de samme tallene vist i tabell 11 ovenfor ser slik ut:

Vurdering av resultat:

Vi ser at det totale antall vigslar over de siste årene har holdt seg relativt stabilt, mens andelen av de som velger kirkelig vigsel har gått ned. Det betyr nok at også en del av kirkens medlemmer ikke velger kirkelig vigsel. Vi registrerer at det gjøres mye arbeid i menighetene for å synliggjøre tilbudet om kirkelig vigsel lokalt. Bl.a. er dette godt synlig på flere av menighetenes hjemmesider og i menighetsbladene. Tross dette registrer vi altså en nedgang i kirkelige vigslar over tid. Dette har nok flere årsaker bl.a. endringer i samfunnet generelt. Men også den økonomiske siden av saken med relativt høye kostnader for utensogns kirkebryllup kan også være en faktor for ikke å velge kirkelig bryllup.

Antall ekteskapsgrupper rapportert inn fra menighetene i 2016 er 14 (15 i 2015).

Vigsel i Torød kirke. Foto: Gudmund Nese

E. OPPSLUTNING OM GRAVFERD

Resultatmål:

Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål er delvis oppnådd

Det fant sted totalt 3856 gravferder i regi av Dnk i Tunsberg i 2016. Dette representerer en nedgang i prosent på -4,2 % fra året før, men på samme nivå som de siste årene. Antallet døde pr 30.09.2016 var 3222 (tall for siste kvartal publiseres først 3. mars). Sammenlignes disse tall utgjør dette en andel på 83,6 % av de døde, men dette er et foreløpig og usikkert tall. Prosten på Ringerike vurderer tallene i sitt prosti slik: «Til tross for at medlemstallet har gått ned de siste 10 årene, har tallet på kirkelige gravferder økt. Det kan styrke vår antagelse om at selv om folk melder seg ut av Dnk, søker de likevel kirkelig gravferd. Administrativt og økonomisk er dette en utfordring».

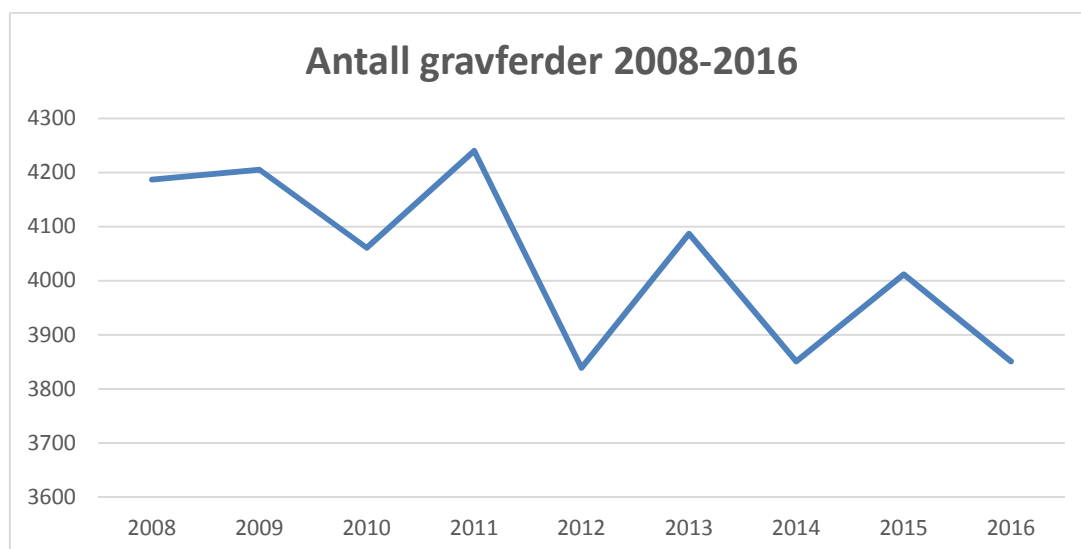
En sammenstilling over oppslutning om gravferd i perioden 2008-2016 sees i tabell 12 med påfølgende graf:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antall kirkelig gravferd	4187	4205	4061	4240	3839	4087	3851	4012	3856
% andel av antall døde	92,76	92,03	92,51	96,5	87,4	92,17	88,2 %	90,7	83,6 %

Tabell 12 : Antall kirkelige gravferd og jordpåkastelser 2007-2015. % andel av antall døde er basert på SSB sin statistikk for 3 kvartal 2016, 4 kvartal er ikke publisert..

Antall gravferder er varierende i perioden, noe som først og fremst skyldes et variabelt antall døde i samme periode. Nedgangen fra 2011 til 2012 kan ha sin årsak i ny gravferdslov som ble innført 2011. I 2016 ser vi den laveste prosentvise andelen av gravferder som vi har registrert. Vi har den senere tiden kunnet registrere et økt fokus på alternative gravferder der de pårørende i større grad velger å forme gravferden selv i samarbeid med byråer som tilbyr alternativer til kirkens ritualer. Tendensen er likevel at den kirkelige gravferd fortsatt brukes av majoriteten av befolkningen. Endringene over tid ikke er så store, men tallene for 2016 kan være starten på en tendens til endring på dette feltet.

Grafen øverst på neste side viser antall kirkelig gravferd/ jordpåkastelser 2008-2016.

F. OPPSLUTNING OM DEMOKRATI

Mål:

Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Vi viser til årsrapporten for 2015 som mer inngående tok for seg det siste kirkevalget og resultatene fra dette. I januar 2016 gjennomførte bispedømmet 7 regionale kurs for alle menighetsråd og egne kurs for fellesrådene. Så langt vi har registrert, utføres arbeidet i de demokratiske valgte organer etter sin hensikt. Biskopen har i forbindelse med visitasene satt fokus på en god samhandling mellom råd og stab.

SAMLET VURDERING: OPPSLUTNING OM FOLKEKIRKEN

Oppslutningen om folkekirken er god, selv om resultatene også viser at Tunsberg bispedømme, på linje med landet forøvrig er i endring i retning av et mer sekulært og pluralistisk samfunn. Andelen i befolkningen som er medlem i Dnk har sunket gradvis over tid. Årets tallmessige resultater gir tross nedgang i oppslutning på flere felter et godt grunnlag for si at Den norske kirke fortsatt er en lokal forankret folkekirke. Medlemmene har fortsatt god tilgang på gudstjenester og annen kirkelig betjening. De har mulighet til å bringe sine barn til dåp, bli konfirmert i kirken, bli viet og gravlagt. Alle bispedømmets menigheter har nå innført tilbud om trosopplæring for alle i alderen 0-18 år. For majoriteten blant befolkningen i Tunsberg er den lokale kirken fortsatt stedet der man har sin mer eller mindre tydelige religiøse identitet. Vi må fortsatt ha oppmerksomheten vendt mot den pågående utviklingen og de utfordringer som ligger i den.

2. GUDSTJENESTE OG KULTUR

Mål:

- Gudstjenestelivet blomstrer.

A. GUDSTJENESTELIV

Resultatmål:

Oppslutningen om gudstjenestene øker
Gudstjenestetilbudet holdes oppe.

Resultatindikatorer:

Gudstjenestefrekvens på søn- og hellig dager.
Gudstjenestedeltakelse/ prosentvis endring i gudstjenestedeltakelse.

A-1. Gudstjenestefrekvens og gudstjenesteoppslutning søn- og helligdager

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål delvis oppnådd

Det er i løpet av 2016 feiret **4334** gudstjenester på søn- og helligdager. Det er en liten nedgang på 16 fra i fjor. Det er likevel en del av en lengre utvikling. Noe av reduksjonen over tid har sammenheng med tilgang av ressurser, men også ut fra arbeid med gudstjenesteforordninger. Der antallet gudstjenester er redusert, har dette f.eks. årsak i vurdering og steder og tidspunkter lokalt, som f.eks. sommertid.

Antall deltakere på gudstjeneste i 2016 er **379 781**, en nedgang på ca 15.000 personer. Snittet pr. gudstjeneste er på **88 deltakere pr. gudstjeneste** (91 i 2015). Dette er den tendens som vi har observert de senere år. Det er foruroligende at vi tross fokus på gudstjenesten, ikke klarer å snu denne trenden. Vi kan heller ikke se at med færre gudstjenester blir det flere deltakere på de gudstjenestene som arrangeres.

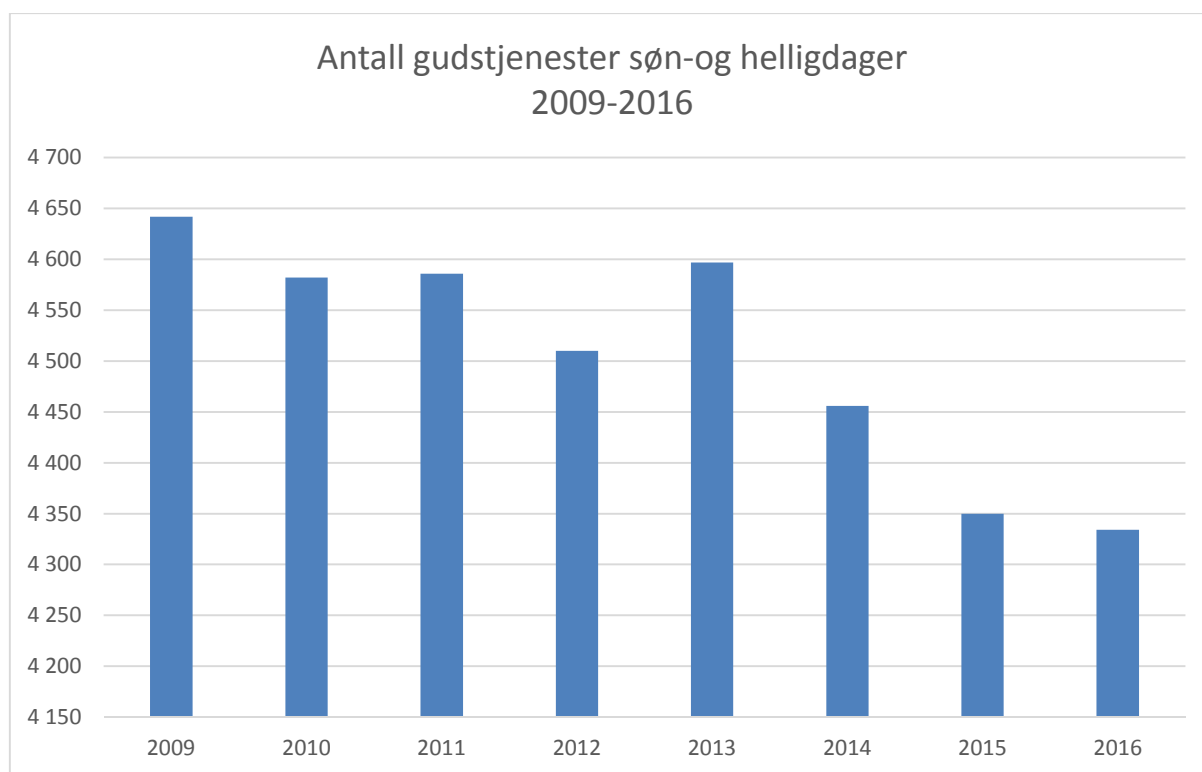
Tabell 13 viser de faktiske tall på antall gudstjenester og gudstjenestedeltakelse i Tunsberg bispedømme for perioden 2009-2016:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gudstjenester	4 642	4 582	4 586	4 510	4 597	4456	4350	4334
Deltakere	442 410	428 899	443 995	421 175	415 013	409 861	395 695	379 781
Snitt	95,3	93,6	96,8	93,4	90,3	92	91	87,6

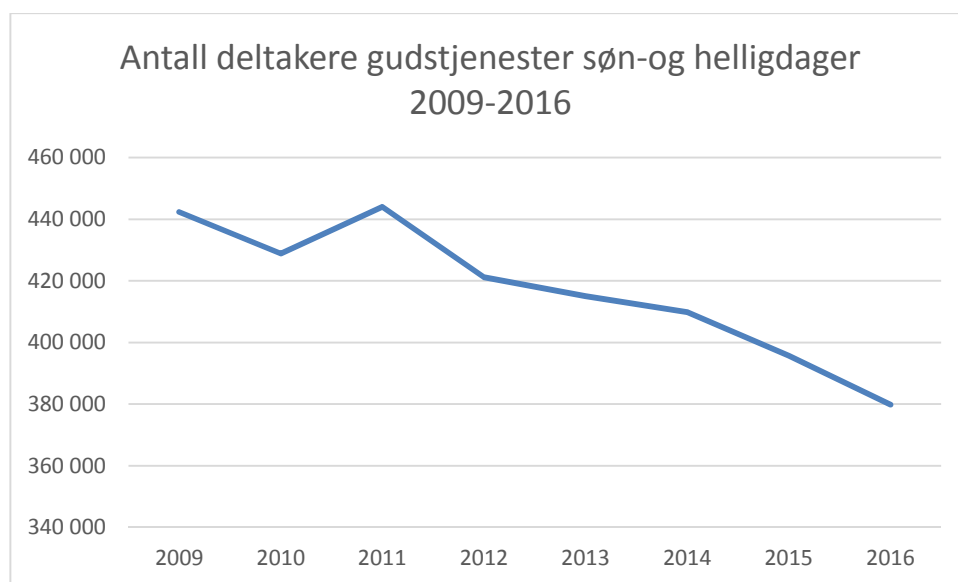
Tabell 13: Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakelse i Tunsberg 2009-2016.

Grafen øverst på neste side viser antall gudstjenester søn- og helligdager i Tunsberg 2009-2016.

Grafen nedenfor viser antall deltakere på gudstjenester søn-og helligdager i Tunsberg 2009-2016:

I tabellen på neste side gis det en oversikt over antall deltakere og gudstjenester på søn-og helligdager i samme tidsrom, fordelt på det enkelte prosti.

PROSTI	2010		2012		2013		2014		2015		2016	
	Antall	Deltagere	Antall	Deltagere	Antall	Deltagere	Antall	Deltagere	Antall	Deltagere	Antall	Deltagere
Kongsberg	374	31478	363	30793	376	31712	372	32899	344	30531	366	29476
Drammen	455	44256	456	43337	467	40881	435	43268	444	38044	405	35728
Ringerike	347	28939	334	27069	320	25617	326	25592	327	25798	303	21686
Hallingdal	354	29349	358	28801	377	31349	357	32619	352	33177	346	28049
Eiker	552	52481	538	48960	543	48192	553	51096	515	48853	507	49400
Lier	399	35603	400	34840	433	34441	388	33439	395	33224	373	30992
Nord-Jarlsberg	618	54793	580	51584	595	52313	586	49136	598	50118	590	45887
Domprostiet	608	67599	608	72686	626	69603	644	67737	601	61905	603	63652
Sandefjord	314	39546	311	36989	302	33873	294	33931	291	36785	286	31775
Larvik	561	44855	562	46116	558	46260	535	43264	506	36670	555	43136

Tabell 14 : Antall gudstjenester, søn-og helligdag 2010-2016, oppstilt prostivis (tall for året 2011 er ikke tatt med).

A-2. Gjennomsnittlig antall personer pr. gudstjeneste

Tabell 15 nedenfor gir en sammenligning av årets resultat med resultat fra 2010-2016, sett prostivis:

	Kongsberg	Drammen	Ringerike	Hallingdal	Eiker	Lier	Nord-Jarlsberg	Domprostiet	Sandefjord	Larvik
2010	84,17	97,27	83,4	82,91	95,07	89,23	88,66	111,18	125,94	79,96
2011	87,69	98,02	83,09	84,53	92,74	96,58	92,35	120,25	129,78	84,39
2012	84,83	95,04	81,04	80,45	91,0	87,1	88,94	119,55	118,94	82,06
2013	84,34	89,07	80,05	83,15	88,75	79,54	87,92	111,19	112,16	82,9
2014	88,44	99,47	93,9	91,37	92,4	86,18	85,5	105,18	115,41	80,97
2015	88,75	85,68	85,85	94,25	94,86	84,1	83,8	103,0	126,4	72,4
2016	80,53	88,21	71,57	81,06	97,43	83,08	77,77	105,55	111,10	77,72

Tabell 15: Gjennomsnittlig gudstjeneste deltakere, søn-og helligdag 2010-2016, oppstilt prostivis

A-3. Gudstjenesteoppslutning utenom søn-og helligdager

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål delvis oppnådd

Det er i tillegg til 4334 gudstjenester på søn- og helligdager blitt feiret **1362 andre gudstjenester**. Det er en økning fra i fjor og det største antallet i perioden 2012-2016. Gudstjenestene utenom søn-og helligdager samlet til sammen 97 983 deltakere som gir et snitt på 71,9 deltakere. Altså noen færre i snitt enn 2015. Tallene ser slik ut:

Gudstjenester Tunsberg - Utenom søn- og helligdager 2012-2016					
	2012	2013	2014	2015	2016
Gudstjenester	1 189	1 181	1 039	1198	1362
Deltakere	94 358	91 060	79 993	87 124	97 983
Snitt	79,4	77,1	77,0	72,7	71,9

Tabell 16: Antall gudstjenester utenom søn-og helligdager 2012-2016.

A-4. Oppslutning gudstjenester totalt

Tabell 17 viser det totale antallet gudstjenester som er feiret i løpet av 2016, både søn-og helligdager og de andre ukedagene.

2012		2013		2014		2015		2016	
Gudstj. totalt	Deltakere	Gudstj. totalt	Deltakere	Gudstj. totalt	Deltakere	Gudstj. totalt	Deltakere	Gudstj. totalt	Deltakere
5699	515 753	5780	506 073	5415	486 121	5548	482 919	5696	477 764

Tabell 17: Antall gudstjenester totalt feiret i Tunsberg i 2012-2016.

Det har altså blitt feiret totalt 5696 gudstjenester i Tunsberg i 2016 med totalt 477 764 deltakere. Antallet gudstjenester har økt sammenlignet med fjoråret. Som sektor-diagrammet nedenfor illustrerer, samler gudstjenestene på søn- og helligdager fortsatt flest. Antall deltakere på gudstjenester utenom søn-og helligdager viser en økning fra 2015 på 12,8%, men det totale antallet deltakere har gått ned. Disse tallene kan gi oss grunn til spørre om kirken bør legge flere av sine gudstjenester på andre tider enn søndag. Det kan også være at det mest interessante tallet for oppslutning er totale antall for alle gudstjenester. Mens nedgangen i gudstjenestebesøk på søn-og helligdager er 15 000, er den totale nedgangen kun 5000, dvs 1/3.

Hvilke typer gudstjenester samlet flest folk i 2016? (tall i 2015 i parentes)

	Antall gudstjenester	Antall deltakere	Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste
Hovedgud. tilrettelagt for barn (Familie-og barnegudstjenester)	532 (626)	50682 (71259)	95,3 (113,8)
Konfirmasjonsgudstjenester	292 (297)	73796(77621)	252,7 (261,4)
Gudstjenester for skolebarn	266 (274)	48 940 (48717)	184,7 (177,8)
Økumeniske gudstjenester	31 (31)	2 463 (2880)	79,5 (93)
Julaftensgudstjenester	225 (223)	54 752 (56 292)	243,4 (252,4)
Gudstjenester for ungdom	140 (164)	15825 (19 875)	113 (121,2)
Påskedagsgudstjenester	331 (306)	18 339 (15 998)	55,6 (52,3)
Gudstjenester for barnehagebarn	109 (113)	7 504 (7 754)	68,8 (68,6)
Gudstjenester med skriftemål	11 (13)	217 (270)	19,7 (20,8)
Temagudstjenester med fokus på internasjonal diakoni/ misjon*	71	6 410	90,3 (-)
Gudstjenester med dåp	1506 (1564)	134 416 (147 254)	89,3 (-)

Tabell 18: Antall ulike typer gudstjenester og deltakelsen på disse i Tunsberg 2016. * ikke talt i 2015.

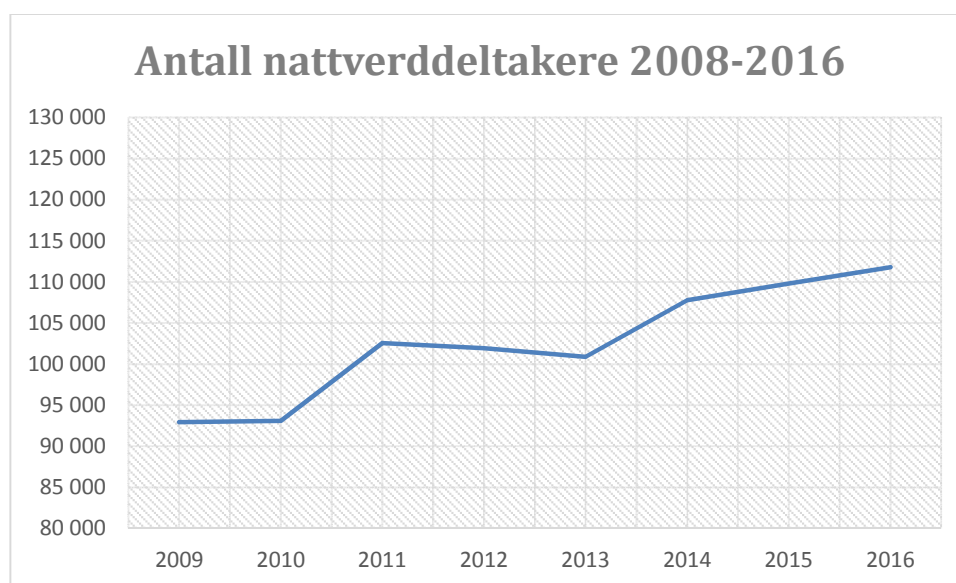
Julaften- og konfirmasjonsgudstjenestene har som tidligere samlet flest deltakere. Gudstjenester for ungdom arrangeres ikke så ofte, men har høy gjennomsnittlig deltakelse. Disse gudstjenestene er ofte forbundet med stor grad av involvering og deltakelse av konfirmanter.

A-5. Oppslutning: Gudstjenester med nattverd og nattverddeltakere i 2016

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nattverddeltakere	92 924	93 070	102 566	101 925	100 874	107 789	109 799	111 778
Gudstjenester	2 916	2 479	2 583	2 639	2 847	2 857	2 934	3 187
Snitt	31,9	37,5	39,7	38,6	35,4	37,7	37,4	35,1%

Tabell 19 : Antall nattverdsdeltakere og gudstjenester med nattverd i Tunsberg 2008-2016.

En grafisk fremstilling av de faktiske tallene i tabell 19 viser:

Antall nattverddeltakere øker fortsatt. Antall gudstjenester med nattverd er flere enn året før og med det har antall nattverdsgjester økt. Det er også grunn til å tro at terskelen for å gå til nattverd er blitt lavere de siste årene etter mye fokus på dette.

Barn og unges deltakelse i nattverden kan også være en medvirkende årsak.

Strategi og prioriteringer

Det legges ned mye arbeid, både av ansatte og frivillige rundt gudstjenestene. At 2710 frivillige var engasjert med planlegging og gjennomføring av gudstjenestene i 2016, viser at gudstjenesten ikke bare er presten og organistens gudstjeneste. Vi har de senere årene gjennom gudstjenestereformen arbeidet med fleksibilitet, stedegengjøring og involvering. Dette tror vi har hatt positive effekter, men den omfattende prosessen har samtidig gitt en viss reformtretthet. Til tross for mye godt gudstjenestearbeid ser vi altså nok et år en generell nedgang i gudstjenestedeltakelse. Det er mange faktorer som kan spille inn, noen av dem ligger i den generelle utvikling i samfunnet med økt sekularisering og individualisering. Andre faktorer handler om opplevelsen av gudstjenestens relevans, involvering og fellesskapet rundt gudstjenesten. Det er de siste punktene det er utviklingspotensiale i. Selv om det

brukes store ressurser på gudstjenestearbeid, må vi på nytt vurdere om vi gjør de rette grepene for at folk skal velge å gå til gudstjeneste.

B. KULTUR

Bispedømmets målformulering:

Tunsberg bispedømme vil fremme forståelsen for kunsten og kulturens betydning i kirken og i samfunnet.

Resultatmål:

Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk.

Resultatindikatorer:

Antall konserter og kulturarrangementer.

Vurdering av resultat og måloppnåelse.

- Målet er oppnådd

Det er avholdt totalt 1035 konserter og 2873 kulturarrangementer i 2016. Antallet deltakere totalt var 159 745 og er litt høyere enn fjorårets resultat.

Tabell 20 nedenfor viser i tall nedslaget av kirkelig kulturvirksomhet fra 2011 og til og med 2016:

Arrangement	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Konserter i regi av menigheten	692	667	692	734	761	687
Antall deltakere/publikum	76 151	71427	70 692	79 741	82 611	71446
Konserter i regi av andre	260	277	273	264	277	348
Antall deltakere/publikum	39 858	45682	48 841	45 534	46 428	68 412
Andre kulturarr i regi av menigheten	154	179	201	264	265	247
Antall deltakere/publikum	12 270	19352	16 010	29 191	29 061	17 427
Andre kulturarr i regi av andre	39	40	51	59	59	40
Antall deltakere/publikum	3636	2453	5034	7205	1362	2460
Totalt antall kulturelle arrangement	1145	1163	1217	1321	1362	1322
Totalt publikum på kulturelle arrangement	131 915	138 914	140 577	161 671	159 462	159 745

Tabell 20. Antall konserter og kulturarrangementer I menighetens regi og i andres regi 2011-2016

Tabell 21 øverst på neste side viser det totale antallet konserter og kor i menighetene i 2016:

Prosti	Antall konserter i menig.regi	Deltakere konserter i meng.regi	Antall konserter i andre.regi	Deltakere konserter andre.regi	Antall barnekor/medlemmer	Antall korvoksne/medlemmer
Domprostiet	129	14 343	36	6698	16/344	10/182
Larvik prosti	49	7090	36	5042	9/302	7/300
Sandefjord prosti	71	6 765	30	6027	8/129	4/130
Nord-Jarlsberg prosti	83	5943	65	6887	10/150	6/118
Ringerike prosti *	28	1830	21	17613	8/106	7/148
Lier prosti	73	5551	43	4493	7/163	4/60
Drammen prosti	75	6385	42	10250	14/299	7/172
Eiker prosti	57	8509	38	5939	13/370	6/152
Kongsberg prosti	69	11 094	10	2 131	7/142	4/113
Hallingdal prosti	53	3936	27	3332	10/250	3/48
Sum	693	71 604	351	67 881	102/2255	58/1423

Tabell 21: Antall konserter og deltakere i menighetens regi og i andres regi prostivis 2015.

Vurdering:

Tallene på kulturfeltet har de siste seks årene vært jevnt stigende på landsbasis, og denne utviklingen ser vi også i Tunsberg bispedømme. Det betyr at kirken som kulturarena er en bærebjelke folkekirkens posisjonen i samfunnet. Varierte kulturuttrykk åpner, inviterer og gir mange anledning til å nærme seg kristen tro.

For at bispedømmet kan vise til gode resultater på området, kreves det god kontakt og dialog både med sognene, menigheter, kommuner, fylker, andre bispedømmer og kunst- og kulturinstitusjoner lokalt, regionalt og nasjonalt. Denne dialogen søkes utviklet både i kraft av kompetanseutviklingsseminarer, nettverkssamlinger og bruk av eksisterende arenaer og gjennom aktiv bruk av kulturrådgiverens kompetanse på dette feltet.

I stortingsmelding nr. 14 , Engerutvalget, benevnes kirken som en av del av «Den kulturelle grunnmuren» i vårt samfunn: «Kirkemusikken som favner korvirksomhet og konserter, den visuelle kunsten i bispedømmets kirker, samt kirkebyggene som arkitektur, er tre eksempler på hvor omfangsrik rolle kirkene spiller på kunst- og kulturfeltet og utgjør den kulturelle grunnmuren i samfunnet.»

Når dette aktiveres i ulike prosjekter mobiliseres publikum – både barn og unge og godt voksne. Dette gjelder særlig aktiviteter der kristen kulturarv fokuseres og gjennom å bruke kirkene som arena både for kulturproduksjoner og nye kunstprosjekter. Slik tydeliggjøres det at kirkene er en viktig del av både den kulturelle grunnmuren og samtidens overskridende kunstneriske uttrykk.

Det er etter vår mening avgjørende at dette holdes opp som viktig metodikk dersom kirken skal være et godt redskap i vår flerreligiøse samtid. Slik vi bl.a. har sett det i utviklingen av dialogarbeidet i Drammen med bl.a. Drammen Sacred Music Festival.

Kirkemusikkfeltet er prioritert som satsingsområde både i forhold til rekruttering til kirkemusikeryrket (KM 7/05, vedtak 13 og 14) og finansieringsformer. Kirkemusikerne er nøkkelpersoner i arbeidet med å bygge kirkelig kulturkompetanse fordi de er kirken sin musikalske og kunstneriske ledere. Kirkemusikersamlingene som bispedømmet arrangerer i samarbeidet med fagråd for kirkemusikk, MFO (Musikernes fellesorganisasjon) og KA v/ fum (fagforum for musikk) er svært godt besøkt.

Utviklingsaspektet er fremdeles vår fremste utfordring. Kunst og kulturarrangement har høye besøkstall. I dette ligger muligheter som det er viktig å ta tak i og utvikle. Det er en balansegang å ivareta hensynet til kirkens primære oppdrag- dens gudstjenesteliv og evangelieformidling- og samtidig satse på å utvikle kirken som kunst og kulturarena. Balansegangen representerer en utfordring, men også et stort vekstpotensial, med mulighet for ny kunnskap, nytt engasjement og nye holdninger.

Oppsummering av året

2016 har vært et aktivt for mange av de 165 kirkene og menighetene i bispedømmet , og Tunsberg bispedømme har vært involvert i en rekke større arrangement, og noen eksempler kan kort trekkes fram :

- 1000 års jubileet for Nesjar 2016 med økumenisk friluftsgudstjeneste med 3000 deltagere på Mølen i Brunlanes.
- Dåpskjoleutstillinger arrangeres i flere menigheter og kirker, og ble i 2016 arrangert i Nore og Uvdal.
- Prosjekt « Gjensynsglede» ble utviklet - en annerledes allehelgens gudstjeneste hvor barn sorg er i fokus.
- Samtidskunst i kirken – utstillingsprosjekt med kunstneren Tollef Thorsnes, senest i Frogner kyrkje i Lier innenfor Pilegrimstradisjonen.
- Poesi og litteraturgudstjenester ble gjennomført i flere kirker i samarbeid med poesifestival & litteraturfestival.
- Forberedelse av reformasjonsjubileet med produksjon av scenekunst for konfirmanter.
- Klargjøring til kunstutstillingen om reformasjonen («Sola Gratia» i 2017).

Fra avdukingen av Nesjarmonumentet i Helgeroa, Olsok (Olavsdagen) 29.07.2016. Monumentet er laget av kunstneren Martin Kuhn på oppdrag for Nesjar 2016 til 1000årsjubileet for slaget ved Nesjar. Foto © Gunnar Berven.

3. DÅP OG TROSOPPLÆRING

Mål:

- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn.
- Flere søker dåp og trosopplæring.

Resultatmål:

- Oppslutningen om dåp øker.
- Omfanget i trosopplæringstilbudet øker.
- Oppslutning om trosopplæringstiltakene øker

Resultatindikatorer:

- Andel døpte tilhørende.
- Gjennomsnittlig timetilbud i menighetene.
- Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak.

A. Dåp og dåpsstatistikk, oppslutning om dåp

[Se også side 18.] Siden 2008 har vi tross positive tall i 2015, over tid registrert en jevn nedgang i antall dåp i Tunsberg bispedømme. Det gir grunn til ettertanke. Prosten i Lier har følgende refleksjon: «I perioden 2006 – 2016 økte folketallet i Lier, Røyken og Hurum med ca. 17 %. Tilflyttingen er i stor grad unge familier, dvs at barnetallet i området øker. I samme periode sank det totale dåpstallet med ca. 27 %, fra 409 til 299. Tallet på dåpsbarn bosatt i soknene falt med 25 %, fra 297 til 223. Det er altså en dramatisk nedgang i dåpstallene. Jeg har ingen forklaring på dette utover den almenne trenden i samfunnet.»

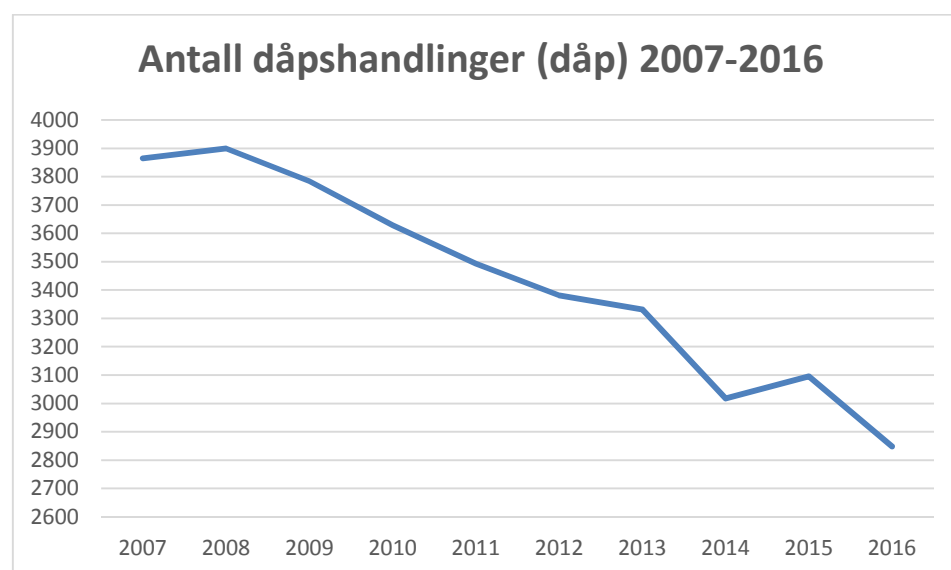
Dåp har vært et hovedsatningsområde både i 2015 og i 2016. Vi vet at noen sokn har meget gode rutiner både for å gjøre dåp kjent og for å ta imot dem som ønsker dåp. Fremover vil det være en utfordring for bispedømmet å motivere enda flere menigheter til følge deres gode eksempel. Vi tror det fortsatt er mer å hente på imøtekommenhet, god informasjon og rutiner slik at de som ønsker dåp blir godt møtt, enkelt finner frem til informasjon og så langt det er mulig får avtalt dåp når det passer for familien.

Tallene fra 2016 viser også at 36 % av dåpshandlingene i Tunsberg, 1033 dåp, ble foretatt i et annet sokn en bodstedsoknet. Det er altså langt fra selvfølgelig at barnet døpes i sin hjemmemenighet, med de utfordringer det gir for en god førstekontakt mellom menigheten og foreldrene.

Tabell 22 nedenfor og påfølgende graf på neste side illustrerer utviklingen over tid:

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
3864	3899	3784	3628	3493	3381	3332	3017	3096	2848

Tabell 22. De faktiske tall, antall døpte i Tunsberg bispedømme 2007-2015. Tallene for 2016 baserer seg på de tall som menighetene har ført i elektronisk kirkebok i løpet av 2016. Tallene ble hentet ut 15.1.2016.

Fra trosopplæringen i Sandefjord. Foto: Henrik Guii Larsen

B. Omfanget i trosopplæringstilbud

Vurdering av resultat og måloppnåelse:

- Mål delvis oppnådd.

Det er gjennomført 385 timer i gjennomsnitt pr. menighet med godkjent plan. Det er en oppgang på 179 timer i forhold til 2015. Årets tall er ikke sammenlignbart med tidligere år, fordi i tiltak rettet mot flere årskull multipliseres timetallet med antall årskull.

C. Oppslutning om trosopplæringstiltakene

Vurdering av resultat og måloppnåelse:

- Mål delvis nådd.

Dette året har menighetene i Sandefjord, Kongsberg og Ringerike ferdigstilt sine planer. Det er startet et arbeid med å revidere planene i Larvik, Nord-Jarlsberg og Drammen prostier. Det er gjennomført årsrapportsamtaler med menighetene ut fra årsrapporten de har skrevet. Denne samtalen er i stor grad gjennomført prostivis, og det oppleves nyttig både for menighetene og bispedømmekontoret.

	2016		2015		2014	2013
	Deltagere (sum)	Andel av målgruppen	Andel av målgruppen	Andel av målgruppen	Andel av målgruppen	Andel av målgruppen
Dåpssamtalen	2141	101%	1928	97 %	99 %	100 %
4-årsbok 2014	890	36%	978	40 %	39 %	38 %
Lys Våken	523	15%	544	17 %	25 %	29 %
Breddetiltak rettet mot 6 år	467	21%	436	23 %	24 %	24 %
Tårnagenthelg	638	19%	576	21 %	24 %	22 %
Konfirmasjon	2539	78%	2233	81%	-----	-----
Etter konfirmasjon	333	11%	325	12 %	19 %	18 %
Totalt	7531	37%	4787	40 %	57 %	

Tabell 23: Gjennomsnittlig deltakelse ved et utvalg trosopplæringsstilbud i menighetene og andel deltakere av målgruppen. Kilde Etatstatistikken 2013-2016.

Tallene viser i sin helhet en svak nedgang fra forrige år. «Lys Våken» er et eksempel, her har Tunsberg-menighetene sin oppslutning gått fra 24% i 2014 til 17% i 2015 og nå i 2016: 15%. Det var totalt 523 barn som deltok på Lys Våken i Tunsberg i 2016.

Bak snitt-tallet skjuler det seg både menigheter som har lavere enn 15% oppslutning – og menigheter som har høyere oppslutning enn dette. Modum menighet med har en oppslutningsprosent på 38 % av kullet (som er på 120) på «Lys Våken». Det er også menigheter med oppslutning nær 80% av årskullet, dette er små menigheter med små kull.

Det ser ut for at de som har funnet en god form på «Lys Våken» og som setter det i sammenheng med ledertrening får mye ut av dette. Men mange steder er oppslutningen synkende. Noen opplever at «Lys Våken» har vært populært i menigheten i flere år, og så daler plutselig interessen uten at man helt klarer å finne ut hvorfor. Det kan synes som det er en utfordring å stadig få nye årskull innrullert i dette – om 11-åringene i fjor syntes «Lys Våken» var moro spiller det liten rolle for 11-åringene i år. Det er mange fritidstilbud å delta i, og mange familier og barn har liten tilhørighet til kirken. Det er også utvilsomt sårbart å telle oppslutning på et arrangement som går bare én gang –når for eksempel en fødselsdag i klassen kan gjøre at oppslutningen faller dramatisk.

Vi må også stadig vurdere innholdet. Dagens 11-åringer er på mange måter blitt små ungdommer som gjerne vil gå på café mens kirkens tilbud retter seg til 11-åringer som barn. Kanskje dette er en medvirkende årsak til oppslutningen?

For konfirmasjon se side 20.

Ungdommens Bispedømmemøte

Ungdommens Bispedømmemøte fortsatte sin gode trend i 2016 med det høyeste deltagertall på flere år. Ungdomsdemokratiet er noe som det satses mye på i Tunsberg, så dette gleder oss.

Denne oppsvingen kan i år skyldes ungdomsrådet som har vært noenlunde stabilt i flere år, og som dermed har god rutine på gjennomføringen av samlingen. De har blitt svært frimodige i å invitere andre ungdommer med seg, og har stor (med rette) tro på denne samlingen og viktigheten av den. Her er det «ungt ansvar – voksent nærvær» som er stikkordene, og helgen er i stor grad ungdomsrevet. Her er også en viktig arene for rekruttering til kirkelig tjeneste.

Ungdommens bispedømmemøte er bispedømmets årlige storsamling for ungdommer fra menigheter i Tunsberg bispedømme, og vår del av ungdomsdemokratiet i kirken.

4. KIRKE OG SAMFUNN

Mål:

- Folkekirken engasjere seg i samfunnet

DIAKONI

Resultatmål:

- Flere menigheter utvikler plan for diakoni.
- Flere menigheter blir «Grønn menighet».

Resultatindikatorer:

- Andel menigheter med godkjent plan.
- Antall grønne menigheter.

A. Utbredelse av diakoniplaner

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål delvis oppnådd

70 av 111 menigheter (73 i 2015) har utarbeidet diakoniplan. Det vil si 63% av menighetene. Tallet som ble rapportert i 2016 var høyere. Årsaken til dette er blant annet at noen menigheter har integrert diakoni i sin helhetlige menighetsplan og har ingen egen diakoniplan. Manglende kjennskap til en eventuelt eksisterende diakoniplan i arbeidet med menighetsstatistikken er også utslagsgivende. Menigheter med ansatt diakon/ diakonarbeider leverer i større grad egne diakoniplaner. Vi ser fortsatt at det er behov for å følge opp menighetsrådene, slik at eksisterende diakoniplan kan bli videreutviklet og fulgt opp lokalt.

B. Antall grønne menigheter i bispedømmet

Vurdering av resultat og måloppnåelse.

- Mål delvis oppnådd

Tunsberg hadde ved årskiftet til sammen 38 grønne menigheter. Det er en økning på +2 menigheter fra 2016 etter et initiativ på dette fra bispedømmekontoret. Det registres også en viss treghet med å få satt saken på dagsorden i menighetene. Grunnen er ikke nødvendigvis manglende syn for viktigheten av saken, men heller en viss trøtthet ovenfor innspill og viktig engasjement utenfra, som konkurrerer med mer nære og lokale utfordringer som lokalt oppleves mer prekære.

C. Samarbeid mellom kirke og samfunn

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Målet er oppnådd.

Kursserien «Godt liv – hele livet» har i 30 år gitt tilbud om faglig kompetanseheving til offentlig tilsatte helse- og sosialarbeidere. Kursserien er primært støttet av tilskudd fra Anders Jahres Humanitære Stiftelse. Domprostiet, med kommunene Tønsberg, Nøtterøy og Tjøme ble i år invitert. Totalt 270 ansatte benyttet seg av tilbudet. Det ble avholdt 5 kurskvelder høsten 2016, med tema som «Menneskeverd, helse og livskvalitet», «Flerkulturell utfordring» og «Helse/kirke – omsorg for hele mennesket». Kursserien er gratis for deltakerne og gjør det mulig for helsearbeidere som sjelden blir prioritert til denne type kompetanseheving å delta. Kurskveldene er et viktig ledd i bevisstgjøring omkring pasienters og institusjonsbeboeres rettigheter til åndelig betjening - med referanse til helsedepartementets rundskriv 1-6/2009; «Rett til egen tros- og livssynsutfoldelse». Helseinstitusjonene får også besøk i forbindelse med visitas. Rundskrivet legger da grunnlag for viktige samtaler med ansatte i helse- og sosialtjenesten.

Minnemarkeringen «Lys til ettertanke» for pårørende, etterlatte og skadde i trafikken ble gjennomført i Vestfold 3. januar og i Buskerud 10. januar 2016. Markeringen med lystening, minnetaler og gudstjeneste skulle gi rom for ettertanke og omsorg. Etter minnestunden i kirken ble det invitert til en enkel tilstelning med servering. Markeringen har mange samarbeidspartnere, blant annet: Trygg Trafikk, Statens vegvesen, Buskerud og Vestfold fylkeskommuner og Tunsberg bispedømme. Representanter for pårørende deltok og holdt appeller. Taler ble holdt av samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen, statssekretær Amund Drønen Ringdal og biskop Per Arne Dahl.

Flyktninger: Første del av 2016 var sterkt preget av den store flyktningestrømmen inn til Norge. I beredskapssammenheng ble kirken en del av den totale mobilisering og lokalt var mange opptatt av å kunne ta imot flyktninger og asylsøkere på en god måte. Bispedømmet inviterte til to seminarkvelder med fokus på inspirasjon og ideer til konkrete tiltak for intergrering av flyktninger og asylsøkere.

TILGJENGELIGHET PÅ INTERNETT

Resultatmål:

- Kirken blir mer tilgjengelig på Internett.

Resultatindikatorer:

- Antall treff på nettsider.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål er delvis oppnådd

Tunsberg bispedømme lanserte ny hjemmeside 9. mars 2016 som del av Den norske kirkes satsning på felles digitale løsninger. De nye hjemmesidene er utformet slik at de er tilpasset brukere som besøker oss via mobil eller nettbrett, i tillegg til at den har stilren og modern utforming som er identisk for alle enheter i Dnk.

Fra 2015 ser vi en markant økning i antall treff på hjemmesidene. Fra 8.443 unike treff i 2015, har vi økt med 3.121 til totalt 11.564 treff i 2016. Dette tilsvarer en økning på + 37 % .. 2.565 av disse treffene er på de gamle hjemmesidene, og 8.999 er på de nye. Dette er også en stor forbedring i forhold til nedgangen vi så fra 2014 til 2015, og kan indikere at satsningen på å være oppdatert og synlig i den digitale hverdagen fungerer.

Tunsberg bispedømme var i 2016 ikke aktivt ute i sosiale medier som Tunsberg bispedømme, men flere av prosjektene bispedømmet er med å drifte – for eksempel Luther Øre – hadde egne Facebook-sider og er synlige i sosiale medier. Nyhetssaker om blant annet arrangementer og tilsetninger publiseres jevnlig på hjemmesidene.

I rapporten for de gamle hjemmesidene viser tallene treff via flere sosiale nettverk – Facebook, Twitter, Reddit og Stack exchange er representert med totalt 102 treff i januar og februar 2016. Det viser en økende trend i forhold til tall fra 2015 (totalt 252 treff fra Facebook) til at folk finner frem til hjemmesidene våre via sosiale nettverk.

En fremtidig strategi bør derfor være å øke synligheten og tilstedeværelsen for Tunsberg bispedømme der folk flest er – i sosiale medier, og gjøre hjemmesidene enda mer relevante og levende.

MISJON

Resultatmål:

- Flere menigheter engasjert for misjon.

Resultatindikatorer:

- Antall menigheter med inngått misjonsavtale.

Vurdering av resultat og måloppnåelse

- Mål er oppnådd

Pr 31.12.2016 har 78, 4 % av soknene (87 av 111) inngått en misjonsavtale eller har et misjonsprosjekt i menigheten. Disse uttrykker menighetenes felleskap med den verdensvide kirken. Totalt 77 misjonsavtaler i 74 sokn/menigheter er inngått i rammen av *Samarbeidsråd Menighet og Misjon (SMM)*. Dette er en liten nedgang fra 80,1 % i fjor. Denne nedgangen skyldes at noen avtaler har blitt avsluttet, men menighetsrådene i disse menighetene er i prosess med valg av ny avtale ved rapporteringstidspunktet. En del avtaler var ikke fulgt opp

fra misjonsorganisasjonens side, sluttdato for avtalen var passert, og har derfor blitt avvirket i tråd med det arbeid med kvalitetsikring av oppfølging som er gjort i det regionale SMM utvalget. Antallet private prosjekt i menighetene er nå ikke-eksisterende. Vekstpotensialet ligger ikke i økt antall avtaler, men i økt engasjement for misjon i menighetene. De 22 menigheter som ikke har formell misjonsavtale eller har gjort et vedtak om et misjonsprosjekt er relativ små menigheter med mindre ressurser.

MISJONSAVTALER SMM		MENIGHETENS MISJONSPROSJEKT IKKE i rammen av SMM	
Det norske misjonsselskap	48	Misjon uten grenser	3
Israelmisjon	0	KFUK-KFUM Buskerud	8
Normisjon	12	NLM	1
Misjonsalliansen	6	MySisters	1
Areopagos	0	TOTAL ikke SMM	13
HimalPartner	7	Total antall sokn med AVTALER/prosjekt	87
Stefanusalliansen	3		
TOTAL SMM	77	TOTAL AVTALER/prosjekt	90
Sokn uten avtale/prosjekt	22		

Tabell 24:
Oversikt over fordeling av misjonsavtaler/ misjonsprosjekt i Tunsberg pr 31.12.2016

Lokalt misjonsarbeid

En del av menighetens misjonsarbeid er å utruste de døpte til å dele troen med andre i respekt og med trygghet, frimodighet og ydmykhet (jf. KM-sak 07/12). Vi tror at en sentral nøkkel til å møte utfordringene med dalende statistikker er et større fokus og bevissthet på denne delen av menighetens oppdrag. Det er behov for å tenke nytt, systematisk og praktisk omkring hvordan vi kan frimodiggjøre både ansatte og medlemmene i kirken til å dele troen. Vi arbeider derfor med å utvikle ressursmaterieell på dette som er såpass kort, konkret og inspirerende at det kan brukes av flest mulig.

Gjennom prosjektet «Luther øre» har en prøvd ut en konkret «misjonspraksis». Ungdommer har gjennom to år blitt utfordret til å lage og dele sine troshistorier i en trygg setting. Her har vi samlet gode erfaringer som vi vil ta med videre.

Nye boligområder med 4-5 km og lenger til nærmeste kirke samt endringer i befolkningsstrukturen utfordrer oss som kirke til å legge til rette for økt fleksibilitet i den kirkelige struktur og praksis. Samarbeidsprosjektet «Planting av ny menighet på Spikkestad innenfor Den norske Kirkes struktur og rammer: Innhenting av praksis og erfaringer», er et svar på dette. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Røyken menighetsråd, Det norske

Misjonsselskap og Tunsberg bispedømme. En prosjektprest ble ansatt i 60 % stilling i februar 2014. Arbeidet er allerede godt i gang med kontaktskapende arbeid, familie-relaterte gudstjenester (25-35 deltakere), utbygging av lokal givertjeneste, ulike aktiviteter som tilbud om leksehjelp (39 deltakere), juniorgruppe (3-7 trinn, 60 deltakere), KRIK-gruppe, kreative verksteder før gudstjenesten mm. Smågrupper (kalt cellegrupper) har ikke kommet i gang ennå. Det er for tidlig til å si noe konkluderende om dette prosjektet på nåværende tidspunkt.

En nasjonal arbeidsgruppe hvor rådgiver menighet og misjon har vært med, har arbeidet med disse utfordringene og leverte i mai betenkningen «En landsdekkende og lokal kirke. Muligheter og utfordringer med kirkelig nærvær i et samfunn i endring».

Dialogarbeid og utfordringer i et fler-religiøst samfunn

Vi ønsker som bispedømme å være i forkant med å utforske hva det betyr å være folkekirke i et flerreligiøst samfunn. Fjell sokn i Drammen prosti er en av landets første og største bydel der medlemmer i Den norske Kirke er i mindretall blant befolkningen (30 %). Gjennom de siste 8-10 årene har en her fått utviklet en lokal kompetanse på dialogarbeid. Menigheten, ikke minst sokneprest Ivar Flaten har vært en aktiv og kreativ pådriver i dialogarbeid, og som resultat har det blitt utviklet flere arenaer for samhandling og dialog i Drammen (Eks: Gjestebud, Drammen og omegn tros- og livssynsforum (DOTL) og Drammen Sacred Music Festival m.fl.). Vi har i 2016 hatt ambisjoner og planer med å utvikle dette arbeidet ved å bygge opp et dialogsenter i likhet med andre steder i landet. Søknad er sendt til ulike instanser i 2016, men det har ennå ikke lyktes med å finne finansiering til dette.

5. REKRUTTERING OG FRIVILLIGHET

Utlysninger, søknader og tilsetninger av prestestillinger

I 2016 ble det tilsatt 11 nye prester i Tunsberg bispedømme. Kun en stilling ble lyst ut 2 ganger. I tillegg har vi i samarbeid med prost, tillitsvalgte, berørte prester og menighetsråd omrokkert på 2 stillinger i Lier prosti. Disse to stillingene kommer i tillegg til de 11 tilsettingene. Vi har erfart at det er mest i utkantstrøkene av bispedømmet at det kan være vanskelig å få kvalifiserte søkere.

Tunsberg	Utlyste stillinger	Antall søknader	Søknader pr. utlysning	Stillinger utlyst flere ganger	Tilsetninger
2016	11	63	5,7	1	11
2015	11	62	5,6	1	11
2014	15	54	3,6	3	14
2013	20	88	4,4	3	20
2012	3	30	10	0	3
2011	8	62	7,8	0	8

Rekrutteringssituasjonen i Tunsberg bispedømme

I 2016 deltok 9 studenter tilknyttet Tunsberg på Ordinasjonssamling 1 og 2 på Granavolden, i tillegg gjennomførte 7 studenter stiftspraksis i Tunsberg i 2016. Kontakten vi får med studentene gjennom *Veien til prestedtjeneste* er svært verdifull. Vi får god anledning til å bli kjent med studentene, og se hvilke muligheter som åpner seg for dem. Over tid har vi erfart at vikariat er en god måte for studentene til å bli kjent med prestedtjenesten, og en viktig måte å rekruttere til prestedtjeneste.

Tunsberg biskop ordinerte 7 teologiske kandidater i 2016. Vi ser at tendensen med at prester har ulik bakgrunn for sin prestedtjeneste fortsetter. Av de 7 som ble ordinert, hadde 2 fått sin utdanning ekvivalert av Kirkerådets evalueringsnemnd. 1 av studentene fullført praktikum etter mange år i annet arbeid, mens 4 av studentene hadde fulgt vanlig utdanningsløp. Vår erfaring er at den kompetansen som noen av prestene dermed har med seg inn i kirken, er en styrke og en berikelse både for menighetene og for prestekolleagaene.

Tunsberg biskop har fremmet søknad for to kandidater til Kirkerådets evalueringsnemnd i 2016, og begge søkerne fikk sine søknader innvilget. De vil begge fullføre praktikum og gå inn i prestedtjeneste i nærmeste fremtid. I tillegg til alle ordinasjonene har Tunsberg biskop vigslet 2 diakoner, 1 kantor og 1 kateket til tjeneste i 2016. De er tilsatt i faste stillinger forskjellige steder i bispedømmet. Menighetene i Tunsberg setter stor pris på å få godt utdannede og engasjerte nye medarbeidere.

Bispedømmet har hatt ansatt en rekrutteringskonsulent frem til 30.juni 2016. Han har sammen med et rekrutteringsteam vært tilstede på større ungdomsarrangementer i bispedømmet. Dette er et arbeid vi ønsker å fortsette med. Arbeidet med ungdommens bispedømmemøte og ungdommens bispedømmeråd er også en viktig arena for rekruttering til kirkelig tjeneste.

I 2016 deltok 14 prester fra Tunsberg på Innføringsprogram for nye prester i regi av bispemøtet. Dette programmet er for nyutdannede prester. Det er viktig at Innføringsprogrammet tar høyde for at en del av de nyutdannede prestene har lang arbeidserfaring bak seg. Vi ser at det er en utfordring for bispedømmet å følge alle punktene i Innføringsprogrammet. Innføringen av nytilsatte prester er i stor grad overlatt til prostene.

Reduksjon i antall prestedstillinger

I 2016 ble Tunsberg bispedømme for første gang nødt til å kutte i antall prestedstillinger. Bispedømmerådet valgte å etablere et bemanningsutvalg som består av tillitsvalgte, proster og ansatte i bispedømmeråds administrasjonen. Utvalget har gått systematisk igjennom tallmaterialet knyttet til prestedtjenesten som kirkelige handlinger, antall innbyggere og medlemmer, andre kirkelige tilsatte og antall prester. Reduksjonene skal skje ved avgang og

ledighet. I dette arbeidet har vi fått sterke tilbakemeldinger fra enkelte menighetsråd. At vi må kutte minst 1,5 årsverk i Drammen prosti, er smertefullt når vi opplever at byen har store utfordringer og muligheter knyttet til et flerreligiøst samfunn og utbygging av store boligområder i sentrum av byen.

Samtidig som Tunsberg bispedømme måtte kutte 5 årsverk i 2016 og står foran ytterligere kutt i 2017., viser lønnsstatistikken at bispedømmet ligger lavest i lønnsnivået på de fleste stillingsgruppene både blant prestene og i administrasjonen. De nye avtalene som er inngått retter ikke opp denne skjevheten, men fører bare til et enda sterkere press på bispedømmets økonomi. Dette er en krevende situasjon å være i. Samtidig som vi opplever at prestetjeneste er sterkt etterspurt både på studiestedene, i fengslene og i lokalmiljøene i Buskerud og Vestfold, er virkligheten at vi må kutte ned på antall stillinger. Vi ser det som en utfordring å få til denne omstillingen slik at både menighetene og prestene kan oppleve at de blir ivaretatt. Vi opplever et økende press på våre arbeidstakere, og etterlyser vilje til å se hvordan arbeidsbelastningen fordeler seg i presteskaper i Norge.

Frivillige medarbeidere

Det er for 2016 rapportert inn totalt 7040 frivillige medarbeidere. Det utgjør en økning på + 414 personer siden 2015. Tabellen nedenfor viser en fordeling av noen av områdene i menighetens arbeid som disse frivillige medarbeider engasjerer seg i. Antallet frivillige og antall timer de legger ned i ulønnet arbeid i bispedømmet er betydelig. De som engasjerer seg med frivillig arbeid er en sentral del av det kulturelle, sosiale og kirkelige arbeidet i lokalmiljøene der de bor.

	2015	2016
Antall frivillige totalt	6626	7040
Antall engasjert i planlegging og gjennomføring av gudstjenestene	2692	2710
Antall frivillige barnarbeid/trosopplæringstiltak	1398	1330
Antall frivillige ungdomsarbeid/trosopplæringstiltak	1074	107
Antall frivillige menighetens diakonale arbeid	1642	1513

RESSURSBRUK 2016

Tildeling

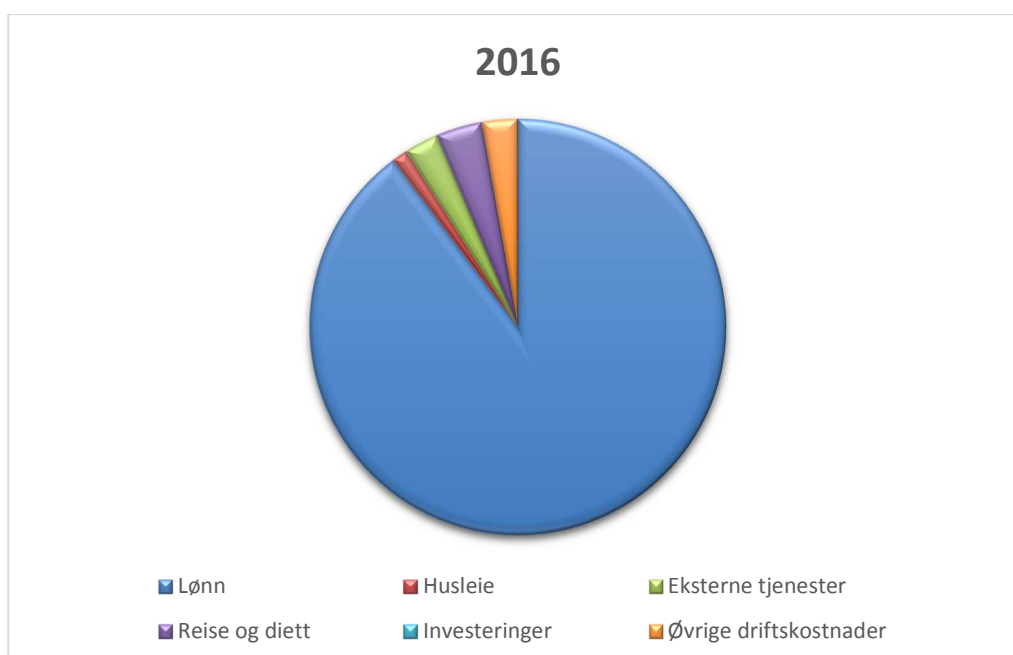
Bispedømmets samlede driftstildeling fra Kulturdepartementet i 2016 utgjorde kr 105 913 000,-. Det var en økning på 4,2 % fra 2015. For detaljer viser vi til ledelseskommantar i del VI årsregnskapet.

Driftsutgifter og investeringer

De samlede utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet for 2016, jfr artskontorrapporten pr 31.12.2016, var kr 107 567 398,-.

De samlede investeringsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet for 2016, jfr artskontorrapporten pr 31.12.2016, var kr 53 100,-.

Lønnsutgiftene utgjorde 89,8% av driftsutgiftene inkludert investeringene. Driftsutgiftene inklusive investeringen økte med 3,49% sammenlignet med 2015. Kakediagrammet viser sammensetning av driftsutgiftene etter art i 2016:

Del IV: STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

STYRING OG KONTROLL

Tunsberg bispedømme mottar styringsdokumenter både fra Departementet og Kirkerådet. Bispedømmerådet legger vekt på en kontinuerlig oppfølging av disse dokumenter gjennom året. Det er utarbeidet rutinebeskrivelse innenfor økonomi, strategi og planarbeid.

Intern styring

I tillegg til måldokumenter fra departementet og Kirkerådet har Tunsberg bispedømme lagt følgende styringsdokumenter til grunn for sitt arbeid:

Strategi- og årsplan med risikovurderinger for Tunsberg bispedømme 2016
Budsjett for Tunsberg bispedømme 2016.

Virksomhets- og økonomiinstruks for Tunsberg bispedømme er vedtatt 11.12.2013.

Tunsberg bispedømme har egen internkontroll- og personalhåndbok som er publisert på vår hjemmeside. På nettsiden finnes også egne rutiner for konflikthåndtering, etiske retningslinjer og «vær-varsom-plakat» for Tunsberg bispedømme.

Forvaltning av egne eiendeler

Tunsberg bispedømmeråd leier kontorlokaler av Format Eiendom AS i Rambergveien 9 på Kaldnes i Tønsberg. I løpet av 2016 er det foretatt noen investeringer ifbm flyttingen av kontorene høsten 2015. Kontorutstyr og maskinpark finnes i egne inventarlister.

Riksrevisjonens merknader/andre tilsynsrapporter

Tunsberg bispedømme mottok i 2016 revisjonsberetning uten anmerkninger. Vi har i samme periode ikke mottatt andre tilsynsrapporter som påpeker vesentlige feil eller mangler.

Bemannings-, kapasitets- og kompetansesituasjon

Tunsberg bispedømmeråd vedtok i sitt møte februar 2016 å utarbeide en bemanningsplan som skulle være i samsvar med de ressurser som man hadde til rådighet og de behov som fantes i prostiene. Samtidig ba man om et forslag om nedbemanning/ressursinnsparing på 4-5 årsverk. Dette er første gang Tunsberg bispedømme har sett seg tvunget til å gå til nedbemanning på grunn av den økonomiske situasjonen.

Tunsberg bispedømme har i 2016 lagt vekt på å sette inn vikar i redusert grad ved vakanser. Tunsberg bispedømme har fremdeles svært mange medlemmer pr. faste prestestilling.

Bispedømmet ser frem til at kirkemøtet gjennomgår ressursfordelingen på landsbasis i nærmeste fremtid. Presteskapet i Tunsberg har høy kompetanse. Arbeidet med ny kompetanseplan, kompetanseutvikling i prostiene og regionale, tverrfaglige prosjekter/fagdager sørger for kontinuerlig vedlikehold av og muligheter for økt kompetanse for den enkelte medarbeider og organisasjonen. Tunsbergs 10 proster leder dette arbeidet i de enkelte prostier.

Rapporteringspunkter

Tunsberg bispedømmeråd vedtok 23/5-2014 rutinebeskrivelser for økonomi. Disse omhandler i punkt 4 rapporteringsrutiner for bispedømmets virksomhet.

LIKESTILLING

Hovedmålet i strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke er: «Et likeverdig og likestilt fellesskap av kvinner og menn, jenter og gutter». Likestilling er en del av kirkens arbeid, og må være en del av helheten og prege alle deler av virksomheten både planprosesser og praktisk gjennomføring. Kirken som arbeidsgiver har et særlig ansvar for å motvirke diskriminering og for å arbeide aktivt for å fremme likestilling. Som arbeidsgiver har vi også en plikt til å forebygge og forhindre trakassering, og bidra til at Den norske kirke fungerer som et likeverdig og likestilt fellesskap.

Vi ser en fortsatt jevn økning i kjønnsfordelingen mellom kvinner og menn i Tunsberg bispedømme. I perioden 2010 til 2016 har kvinneandelen økt med 6,2 %. I 2016 ble det tilsatt 11 nye prester i Tunsberg bispedømme, av dem var det 8 kvinner og 3 menn. Vi mottok totalt 63 søknader til de utlyste stillingene 29 av dem kom fra kvinner og 34 fra menn.

Kvinneandel i presteskapet

Bispedømme	Kvinner	Totalt	Kvinneandel 2016	Kvinneandel 2015	Kvinneandel 2014	Kvinneandel 2013
Tunsberg	41	121	34 %	31 %	33 %	29,2 %
Totalsum	406	1273	32 %	31 %	30 %	29,40 %

I bispedømmet er det en kvinneandel på 27,3 % blant prester i lederstillinger. Årsaken til at tallene ser noe annerledes ut i tabellen over skyldes ledighet i domproststillingen da tallene i tabellen ble hentet ut fra Etatsstatistikken 2016. Vi ser det fortsatt som en utfordring å få kvalifiserte kvinner til å søke lederstillinger. Bispedømmerådet har derfor en bevisst holdning til dette i tilsettingsprosessene.

Kvinneandel i lederstillinger, biskoper og proster

	Kvinner	Totalt	Kvinneandel 2016	Kvinneandel 2015
Tunsberg	3	10	30,0 %	27,3 %
Totalt	31	106	29,2 %	27,9 %

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menns, prestestillinger

Lønnsforskjellen mellom menn og kvinner i de ulike stillingene vurderer vi som forholdsvis liten. Når det gjelder kjønnsfordeling og prosentandel kvinner fordelt på stillingsgrupper på bispedømmekontoret har det ikke vært noen endringer i 2016. Det er stort sett lik lønn for likt arbeid i de fleste stillinger.

	År	Prost	Sokneprest	Kapellan	Andre	Totalt
Tunsberg	2014	97 %	99 %	100 %	99 %	98 %
	2015	97 %	98 %	98 %	99 %	98 %
	2016	101 %	98 %	94 %	98 %	98 %
Totalt	2016	98 %	98 %	100 %	96 %	97 %

Lønnsnivå

Det som kan være verdt å merke seg er at lønnsnivået for kvinner og menn både i presteskaper og i administrasjonen jevnt over ligger lavt når vi sammenligner med de andre bispedømmene.

	Prost	Sokneprest	Kapellan	Prostiprest	Spesialprest	Seniorprest	Alle
	Lønn	Lønn	Lønn	Lønn	Lønn	Lønn	Lønn
Tunsberg	761,4	594,0	524,1	572,4	581,3	564,7	592,5
Alle	780,2	607,8	543,6	580,4	601,7	609,2	609,6

Den største stillingsgruppen i oversikten er sokneprestene. I Tunsberg er det 77 sokneprester. Gjennomsnittslønnen for disse er 594,000,-, en økning på 3,6 % i 2016. Alle prestene har hatt en betydelig lønnsvekst, men sammenlignet med de andre bispedømmene er sokneprestene i Tunsberg gjennomsnittlig lønnet lavest. Dette har nok både historiske og

økonomiske årsaker. På grunn av befolkningsvekst i pressområdene rundt byene i Vestfold og Buskerud, har Tunsberg bispedømme lagt vekt på å sørge for en rimelig god prestedekning der det bor mange mennesker. Hensynet til folkekirken og tilgang på prester til stillinger, har nok over tid blitt mest vektlagt.

HMS/ARBEIDSMILJØ

I henhold til Arbeidsmiljølovens krav til systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (AML § 3-1) er vernetjenesten i bispedømmet organisert med verneombud i hvert prosti og hovedverneombud. Likeledes er det verneombud på bispedømmekontoret som også er en del av brannverntjenesten som organiseres av Direktoratet for samfunnssikkerhets- og beredskap (DSB). Det har sammenheng med at bispedømmekontoret er lokalisert i samme bygg som DSB.

Samarbeidet om vernetjenesten i bispedømmet er organisert i regionalt arbeidsmiljøutvalg (RAMU) som er et partsammensatt utvalg. RAMU rapporterer videre til sentralt arbeidsmiljøutvalg (SAMU). RAMU tok også i 2016 initiativ til å sende ut en arbeidsplassundersøkelse til alle ansatte i virksomheten. Som tidligere år er det hovedverneombudet som sammenfatter undersøkelsen og videreformidler resultatene til SAMU. Verneombudene i hvert prosti har i samarbeid med prostene ansvar for videre oppfølging av enkeltsaker som undersøkelsen avdekker, både i forhold til det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet. RAMU har også tatt initiativ til at ansatte i virksomheten Tunsberg bispedømme er med på vernerunder i fellesrådene i store deler av bispedømmet.

Som IA-bedrift har bispedømmet fortsatt den etablerte kontakten med NAV Arbeidslivssenter i Vestfold og Buskerud. Møtepunktene har også i 2016 vært i RAMU-møter og prostemøter.

Virksomhetsoverdragelsen har også i 2016 vært et sentralt tema i vår virksomhet. RAMU og hovedverneombudet har hatt fokus på hvordan virksomhetsoverdragelsen innvirker på den enkelte arbeidstakers arbeidssituasjon. Verneombudet for de ansatte på bispedømmekontoret har som representant for alle de ansatte på bispedømmekontorene og i kirkerådets sekretariat, vært i møter med departement og kirkerådets ledelse. Oppgaven har vært å påse at de krav som Arbeidsmiljøloven stiller bl.a. i kap. 16 har blitt fulgt opp av arbeidsgiver.

Ytre miljø

Etter vel et år i nye kontorlokaler kan vi trygt si at vi har godt fungerende kontorforhold og møterom. Dette bidrar sterkt til at vi som virksomhet kan konsentrere kreftene til å være et godt og effektivt service-organ for både ansatte i virksomheten og menigheter/fellesråd.

FELLESFØRING FOR 2016: ARBEID MED EN ENKLERE HVERDAG

Mål:

- Flere menigheter engasjert for misjon Styrke kontakten med brukerne og forvaltningen
  - Kartlegging av hvordan brukerne opplever virksomheten.
  - Vurdere og ta initiativ til tiltak som kan forbedre tjenestene

Samarbeidspartnere og brukere av kirkelige tjenester må i dagens situasjon i større grad vedlikeholdes og til dels etableres på nytt. Blant annet gjelder det på beredskapsområdet.

Brukere i vår sammenheng er menighetsråd og kirkelige fellestråd, egne ansatte/prester, andre offentlige myndigheter, privatpersoner, øvrige kirkelige ansatte, samt kirkelige organer, organisasjoner og andre.

Forvaltningsreformen kirke – stat, Prosjekt 2017

Forberedelsene frem mot virksomhetsoverdragelsen har preget året 2016. Kontorets medarbeidere har vært aktive i prosjekt- og brukergrupper knyttet til anskaffelser og implementering av nye systemer for lønn, personal- og regnskap, samt arkiv- og saksbehandlersystemet. Alle ansatte, både presteskap og administrasjon, har også deltatt i arbeidsmiljøundersøkelse knyttet til gjennomføringen av reformen.

Opplæringer og tilpasninger i de nye administrative systemene ble igangsatt i 2016. Foreløpig er det vanskelig å se den konkrete gevinsten av tiltakene. Vi har imidlertid tro på at de elektroniske løsningene vil legge forholdene bedre til rette for både presteskapet og de øvrige kirkelige organer når tilpasninger og opplæringer er foretatt.

Arbeidsplassundersøkelse presteskapet

Som arbeidsgivere for prestene har vi gjennomført en arbeidsplassundersøkelse. Resultatene fra denne undersøkelsen inngår nå som en vesentlig del av vurderingen for oppfølging og iverksetting av tiltak. Dette er viktige redskap for verneombudenes arbeid og den blir jevnlig drøftet med tillitsvalgte.

Kontakten med Dnk lokalt, visitaser

I en forsøksperiode, omfatter biskopens visitaser hele prostiet med en runde i alle menighetene, med varighet over en lengre periode enn tidligere. Visitasene forberedes ved innhenting av innspill fra ansatte og menigheter, og evalueres med skriftlige tilbakemeldinger etterpå. Programmet for visitasene tilpasses etter lokale ønsker og justeres etter løpende evalueringer.

Øvrige kirkelige organer, organisasjoner og kirkelige ansatte

Ved samlinger og kontaktpunkter som omfatter både de store felles fag- og inspirasjonssamlingene, slik som Ungdommens bispedømmemøte, den diakonale kursserien «Godt liv- hele livet», prestesamling for hele presteskapet og mindre fagsamlinger, også tverrfaglige, knyttet til ansatte/frivillige, er evalueringer av tidligere samlinger integrert som en del av planleggingen av disse.

Fylkesmannen – samordningsforsøk statlige innsigelser og forventingsbrev til kommunen

Vi ser av tilbakemeldinger fra lokale kirkelige administrasjoner og privatpersoner på utfordrende arealplansaker og bygningsmessige tiltak, at det er et tydelig behov for å bedre kommunikasjonen med kommuner, fylkeskommuner og andre aktører, særlig knyttet til areal- og strategiplaner. I har derfor prioritert å aktivt gå inn forsøksperioden med samordninger, både ved evalueringer underveis og aktiv deltakelse i utarbeidelsen av «Veileder samarbeid om effektive avklaringer i arealplanleggingen» (Fylkesmannen i Buskerud). Denne innebærer direkte kontakt og god kommunikasjon med aktuelle nøkkelpersoner. Vi har også, på en tilsvarende måte, fortsatt å bidra til Fylkesmannen i Vestfold sitt årlige Forventingsbrev (Statlige forventninger til kommunene).

Besøk i oktober 2016 av biskop Biemen, fra vårt vennskapsbispedømme, Naqada og Qus bispedømme i den koptisk ortodokse kirke, Egypt Foto: KEL

Del V: VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Tunsberg bispedømme utmerker seg ved å bestå av både store byer og mindre befolkede områder og småsteder. De ulike demografiske forhold gir bispedømmet vårt noen spesielle utfordringer.

Ut fra et ressursynspunkt, vil man kunne oppnå bedre resultater enn pr. idag med flere og varierte prestestillinger som f.eks i Drammen, tilpasset utfordringene i et endret flerreligiøst samfunn. Dette gjelder også endrede forutsetninger i nyetablerte befolkningstette områder i Lier prosti og Domprostiet. Utviklingstakten her og endret samfunnsbilde går raskere enn det kirken i dag har ressurser til å følge opp.

Prestene har fra 1. januar 2016 fått endrede avtaler knyttet til arbeidstid og kompensasjon for overtid. Disse avtaler gir prestene et mer planlagt og regulert arbeid. Dette er positivt. Vi ser også at dette gir noen spesielle utfordringer i forhold til høytider, helgarbeid og leirvirksomhet. Det er viktig at vi i kirken får avtaler og retningslinjer som er tilpasset de kirkelige behovene ute i menighetene.

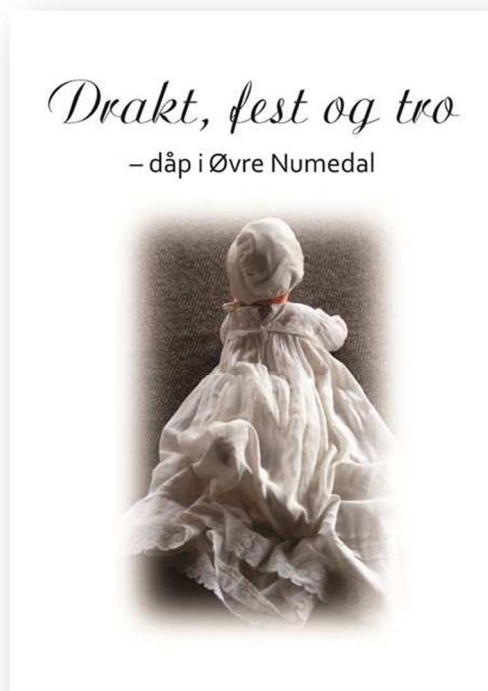
Mye vil skje i løpet av de neste tre årene i Den norske kirke. Tunsberg bispedømmeråd vil fremdeles legge vekt på aktiv deltakelse i det pågående arbeid med slutføring av virksomhetsoverdragelsen, kursing og implementering av nye avtaler og systemer. Vi ser også store muligheter for samarbeid på tvers av bispedømmerådsgrenser og i grensesnittet mot fellesrådene. Vi vil i denne sammenheng peke på at bispedømmekontorene innehar stor kompetanse som kirken i fremtiden vil ha behov for uansett organisasjonsform.

Vi er avhengig av god rekruttering til alle kirkelige stillinger i fremtiden. Vi vil understreke at sentrale som regionale instanser må samarbeide når det gjelder rekrutteringen. I 2016 var det i Tunsberg bispedømme til sammen 7 ordinasjoner til prestedtjeneste, 3 diakonvigslinger og 1 kateketvigsling. Dette er gledelige tall som forteller at nye medarbeidere står klar til å gå inn i tjeneste i framtidens kirke hvis mulighetene opprettholdes og nødvendige ressurser stilles til disposisjon.

Når det gjelder forsøk med ny organisering av kirken slik Kirkemøtet åpner for, har man i Tunsberg pekt på viktigheten av at dette skjer i et planlagt samarbeid mellom de to arbeidsgiverlinjer. I vårt bispedømme vil Tunsberg arbeidsgiverforum (TAF) – som er et samarbeidsorgan mellom kirkevergelag og bispedømmeledelse - være et naturlig forum for prosjektgjennomtekning og ansvar på dette området.

Kirkens nåtid og framtid avhenger av de unge. I Tunsberg har vi et aktivt Ungdommens bispedømmeråd og hvert år arrangeres det Ungdommens bispedømmemøte (UBDM) med svært god oppslutning. I Tunsberg vil vi videreutvikle ungdomsdemokratiet og vi vil styrke bemanningen på ungdomssektoren. Tunsberg bispedømmeråd er landets yngste bispedømmeråd med tanke på alders sammensetning. Dette gir oss spesielle muligheter til å se kirkevirkeligheten med friske øyne.

Faksimile av brosjyre om dåp laget i forbindelse med dåpskjoleutstillingen i Nore og Uvdal.

Del VI: ÅRSREGNSKAPET

Ledelseskommmentar årsregnskapet 2016

Tunsberg bispedømme ble opprettet i 1948 og er underlagt Kulturdepartementet. Tunsberg bispedømme er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Tunsberg bispedømme lønner bispedømmets prester og holder kontor og stab for Tunsberg bispedømmeråd / Tunsberg biskop. Tunsberg bispedømmeråd driver også prosjekt, rådgivning og utviklingsarbeid i bispedømmets menigheter.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av Tunsberg bispedømmes disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2016 har Tunsberg bispedømme disponert tildelinger på utgiftssiden på kr 105 913 000 med fradrag av inntektskrav på kr 3 278 000. I tillegg har Tunsberg bispedømme fått fullmakt til å belaste post 75 trosopplæring/annen kirkelig virksomhet med kr 38 864 500. Tunsberg bispedømme hadde i tillegg en belastningsfullmakt på kapittel 0841, post 21 mekling på kr 20.000.

Tunsberg bispedømme har totalt ett merforbruk i 2016 på post 01- drift - på kr 457 912. På post 75 - trosopplæring/annen kirkelig virksomhet – er det et mindreforbruk på kr 685 322.

Av bispedømmes tildeling går 89,8 % til lønnskostnader. 79,5 % av tildelingen er brukt til prestetjeneste. Andelen lønnskostnader ligger høyt og utfordrer kostnadene til kompetanseutvikling og tilsattes pålagte godtgjørelse og driften generelt.

Tunsberg bispedømme tilsatte 11 nye prester i 2016. Det har over flere år vært en forholdsvis stor turnover i bispedømmet som i vesentlighet skyldes høyt aldersgjennomsnitt i bispedømmet. Ved vakanser på grunn av sykdom, permisjon eller skifte i stilling har det vært satt inn vikarer i stort omfang. Vikariatene har vært løst på en kostnadseffektiv måte gjennom bruk av egne ressurser, innleide pensjonister og organisering i prostiene. Prostene leverer hvert halvår oversikt over ressursbehov og planlagte løsninger av vikarbehovene. Dette gir et godt grunnlag for disponering av menneskelige ressurser i bispedømmet.

I 2016 er det gjennomført samtaler mellom det enkelte prosti med tanke på oppfølging av innsparingstiltak vedtatt i bispedømmerådet. I forbindelse med opphør av bopliktordningen og tilhørende kompensasjon, årseffekt av overføring av sokneprester til lønnsramme samt pålegg om effektivitetsinnsparing, har bispedømmet hatt økte kostnader også i 2016 som ikke hadde dekning i tildelingen. På sikt vil dette ikke være en bærekraftig situasjon.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til regelverk.

Kirkemøtet har nå myndigheten som forvalter av tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål. Dette ble gitt av Kulturdepartementet til Kirkemøtet gjeldende fra 1. januar 2014, jf. brev av 6. februar 2014. Tunsberg bispedømme mottok i 2016 belastningsfullmakt fra Kirkerådet på kr 38 865 000. Tunsberg bispedømme utbetalte i 2016 kr 28 113 000 i tilskudd til menigheter vedrørende trosopplæring og kr 10 093 000 til annen kirkelig virksomhet (vedrørende diakonstillinger, kateketstillinger og tilskudd til kirkemusikk). Ubrukte midler på kr 659 000 er søkt overført til 2017. Tilskuddene til annen kirkelig virksomhet omfatter 15 diakonstillinger og 9 kateketstillinger.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr. 31.12.16 kr 0,-. Oppstillingen av artskonto-rapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

Foruten rapportert mellomværende, har Tunsberg bispedømmeråd ingen krav på kundefordringer pr 31.12.2016, jfr. opplysninger om avregning med statskassen i note 8.

Tunsberg bispedømme har brukt kr 16 716 av belastningsfullmakten fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet vedrørende mekling i 2016.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Tunsberg bispedømme. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2017. Beretningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på Tunsberg bispedømmes nettside så snart dokumentet er offentlig.

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskapet for Tunsberg bispedømme er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelse om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), av 12. desember 2013 med endringer senest 5. november 2015. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – grunnleggende prinsipper for årsregnskapet.

Regnskapet følger kalenderåret.

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingen av bevilgnings- og artskontorrapporteringen er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Tunsberg bispedømme har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Tunsberg bispedømme har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser som Tunsberg bispedømme står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kapittel-post.

Mottatte fullmakter til å belaste enn annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakt) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Tunsberg bispedømme har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter.

Note 8 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Tønsberg, 01.03.2017

Rolf Simeon Andersen
Stiftsdirektør

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindretgift
0340	Driftsutgifter	01			105 913 000	107 378 316	-1 465 316
0340	Tilskudd til trosopplæring	75			38 864 500	38 206 178	658 322
0841	Megling	21			16 716	16 716	0
<i>Sum utgiftsført</i>					144 794 216	145 601 210	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3340	Diverse inntekter	01			3 278 000	4 285 403	1 007 403
5309	Tilfeldige inntekter gruppetiv	29			0	190 998	
5700	Arbeidsgiveravgift	72			0	12 116 545	
<i>Sum innteksført</i>					3 278 000	16 592 947	
<i>Netto rapportert til bevilgningsregnskapet</i>						129 008 263	
Kapitalkontoer							
60067401	Norges Bank KK /innbetalinger					8 605 039	
60067402	Norges Bank KK/utbetalinger					-1 41 743 682	
703875	Endring i mellomværende med statskassen					4 130 387	
<i>Sum rapportert</i>						8	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
					31.12.2016	31.12.2015	Ending
703875	Mellomværende med statskassen				0	-4 130 387	4 130 387

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0340 post 01	-1 765 642	107 678 642	105 913 000
0340 post 21	0	184 000	184 000
3340 post 01	0	3 278 000	3 278 000
3340 post 21	0	184 000	184 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
034001/334001		-457 912	-457 912	-457 912				-457 912	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxxx21			0	0				0	[5% av årets tildeling i note A]	
034021	"kan nyttes under post 01"	184 000	184 000	184 000	-184 000			0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxxx45			0	0				0	[Sum årets og forårets tildeling]	
xxxxx45	"kan overføres"		0	0				0		
xxxxx70										
034075	"overslagsbevilgning"	658 322	658 322	658 322				658 322	[5% av årets tildeling i note A]	658 322
084121	"overslagsbevilgning"	16 716	16 716	16 716						
*Maksimale beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.										
034075: Tildelt trosopplæringsmidler og tilskudd til annen kirkelig virksomhet fra Kirkerådet. Totalt tildelt for 2016 er kr. 38.864.500,-										
084121: Tildelt midler til ekteskapsopprekking fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Fullmakten var på inntil kr 20.000. Kr 16.716,- ble belastet.										

Forklaring til bruk av budsjetfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjetkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romertallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	1 127 390	1 564 409
Salgs- og leieinntekter	1	3 141 297	2 346 578
Andre inntekter	1	16 716	16 485
<i>Sum inntekter fra drift</i>		4 285 403	3 927 472
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	96 620 364	91 887 689
Andre utbetalinger til drift	3	10 947 034	11 329 468
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		107 567 398	103 217 158
Netto rapporterte driftsutgifter		103 281 994	99 289 686
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	53 100	777 442
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		53 100	777 442
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		53 100	777 442
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	37 980 704	37 786 731
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		37 980 704	37 786 731
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		190 998	177 316
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		12 116 545	11 305 536
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		0	0
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-12 307 544	-11 482 853
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		129 008 255	126 371 006

Oversikt over mellomværende med statskassen **

	2016	2015
Eiendeler og gjeld		
Fordringer	0	15 379
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	0	-4 128 570
Skyldige offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	0	-17 196
Sum mellomværende med statskassen	8	-4 130 387

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Virksomhet GG - Tunsberg Bispedømmeråd**Note 1 Innbetalinger fra drift**

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	957 390	475 000
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	0	50 000
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	170 000	1 039 409
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1 127 390	1 564 409
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Eksterne refusjonsinntekter	2 043 503	1 648 474
Tilfeldige inntekter	793 789	517 525
Kursinntekter	304 005	180 579
Sum salgs- og leieinnbetalinger	3 141 297	2 346 578
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	16 716	16 485
Sum andre innbetalinger	16 716	16 485
Sum innbetalinger fra drift	4 285 403	3 927 472

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd**Note 2 Utbetalinger til lønn**

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	87 583 097	82 253 240
Arbeidsgiveravgift	12 116 545	11 305 536
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-4 199 473	-2 775 552
Andre ytelser	1 120 194	1 104 465
Sum utbetalinger til lønn	96 620 364	91 887 689
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	x	x

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd**Note 3 Andre utbetalinger til drift**

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	1 299 052	1 214 540
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	308 527	190 907
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstysanskaffelser	325 845	177 883
Leie av maskiner, inventar og lignende	12 663	0
Kjøp av fremmede tjenester	2 193 216	2 590 662
Reiser og diett	3 819 973	4 238 020
Øvrige driftsutgifter	2 987 757	2 917 456
Sum andre utbetalinger til drift	10 947 034	11 329 468

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	53 100	777 442
Sum utbetaling til investeringer	53 100	777 442

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2016	31.12.2015
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Virksomhet: GG - Tunsberg Bispedømmeråd

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2016	31.12.2015
Tilskudd til menigheter og fellesråd	37 980 704	37 786 731
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	37 980 704	37 786 731

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016	31.12.2016	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	0	0	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	0	0	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	0	0	0

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balansført egenkapital i selskapet	Balansført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Selskap 1							
Selskap 2							
Selskap 3							
Balansført verdi 31.12.2016							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balansført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.